

MUNKAERŐPIACI ELEMZÉS

a HUHR/1601/4.1.2/0030 azonosító számú
INTERREG V-A Magyarország-Horvátország- Együttműködési Program
2014-2020 által támogatott
„Cross-border Vocational Education Capacity Sharing”
című projekt keretén belül

A csurgói Kolping Nagyváthy János Szakgimnázium és Szakközépiskola
szempontjából

Hálózat a Regionális Fejlesztésért Alapítvány

Csurgó, 2018. október 31.

Tartalom

1. Vezetői összefoglaló.....	3
2. Térségi helyzetfeltárás.....	3
2.1 Demográfiai adatok	4
2.2 A térség gazdasága	5
2.3 Foglalkoztatási adatok.....	8
2.4 A képzési kibocsátás	15
2.5 A Csurgón érintett szakmákat képző intézmény	16
2.6 Pályaorientáció.....	17
3. Az ágazati vállalkozások foglalkoztatási igényeinek elemzése.....	18
3.1 Kapcsolódás a releváns térségi stratégiákhoz, tervekhez	19
3.2 A Csurgói járás jelenlegi helyzete és lehetőségei.....	21
3.3 Bejelentett álláshelyek alakulása.....	23
4. A munkaerő-piaci helyzetet bemutató feltáró jelentés	24
4.1 A kérdőíves felmérés eredményei	24
4.2 Az interjúk főbb megállapításai.....	29
5. Felhasznált irodalom	31

1. Vezetői összefoglaló

Az INTERREG V-A Magyarország-Horvátország Együttműködési Program 2014-2020 keretében támogatást nyert „Cross-border Vocational Education Capacity Sharing, Szakközépiskolák Együttműködése” elnevezésű és HUHR/1601/412/0030 azonosító számú projektet az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) finanszírozza.

A projekt keretében egy olyan, a határokon átnyúló szakképzési kapacitás megosztást elősegítő együttműködés jön létre, melynek célja az oktatási intézmények, mint szellemi központok szerepének erősítése a határtérség specifikus tudásbázisának növelése érdekében.

A projekt tervezett céljainak elérése érdekében olyan tevékenységek valósulnak meg, amelyek a határmenti régiók közötti közös csereprogramok révén javítják a diákok és a tanárok kompetenciáit öt szakmában (hegesztő, szakács, pék, cukrász és mezőgazdasági gépész).

A projekt hosszú távú célja a magyar és horvát partneriskolák közötti szoros partnerség kialakítása a jövőbeli közös határokon átnyúló projektekben történő együttműködés érdekében az tudás- és tapasztalatcsere, kiállítások és tanulmányi versenyek területén.

A projekt keretében szükség van az érintett, a hegesztő és mezőgazdasági gépész szakmák munkaerőpiacának feltérképezésére a csurgói Kolping Nagyváthy János Szakgimnázium és Szakközépiskola szempontjából.

A felmérés során feladat volt a feltárás forgatókönyvének elkészítése (magyar nyelven), amely részletesen tartalmazza: az interjú javasolt kérdéseit, a potenciális interjúalanyokat (gazdaságfejlesztési szervezet(ek), projekt stakeholderek, és további intézmények képviselői), a kérdőíves lekérdezés során használandó kérdőívet, a statisztikai adatgyűjtés jellemző mutatóit.

Emellett feladat volt a kérdőíves interjúk formájában történő lekérdezés előkészítése és lefolytatása a kaposvári járás területén a cukrász, pék és szakács szakmák területén működő vállalkozások illetve a projekt szempontjából releváns további szervezetek körében, közösen kidolgozott módszertan alapján,

Ezt követően kellett elkészíteni a projektben szereplő szakmák munkaerőpiacának elemzését a kérdőíves és interjúk lekérdezések valamint a statisztika adatgyűjtés során összegyűjtött adatok feldolgozása a feltárási forgatókönyvben szereplő módszertan alapján, a speciális területek azonosításával. Ehhez kapcsolódóan el kellett végezni a térségben (kaposvári járásban) illetve a megyei szinten végrehajtott lekérdezések eredményeinek összegzését, a munkaerőpiaci helyzet- és igényfelmérés eredményeinek összefoglalását egy, a munkaerő-piaci helyzetet bemutató dokumentum kidolgozásával az érintett szakmákra irányuló speciális igényekre fókuszálva.

A mellékletben össze kellett állítani az ajánlott munkáltatók listája a diákok és az iskolák számára a gyakornoki képzéshez a projekt partner iskola számára a diákok felé történő ajánláshoz, mivel az elkészülő dokumentumok fontos információkat tartalmaznak mind az iskolák számára az oktatási program fejlesztése, mind a diákok számára a speciális szakmákra való orientációjuk tekintetében.

2. Térségi helyzetfeltárás

A Csurgói járás Magyarország dél-nyugati részén, Belső-Somogy tájegységben, a Közép-Dráva Völgyben található, a Kelet-Zalai dombság és a Nyugat Belső Somogy dombságának találkozásánál található. Területe 496,19 km², népessége 16 807 fő, népsűrűsége 34 fő/km², a járást 18 település alkotja. Somogy megyében az egyik legkisebb járás, a megye területének 8,2%-át öleli fel. A járás központja, Csurgó Nagykanizsától 25, Kaposvártól 80, Budapesttől 260, Zágrábtól 137 kilométerre van.

A csurgói járás települései:

Berzence, Csurgó, Csurgónagymarton, Gyékényes, Iharos, Iharosberény, Inke, Órtilos, Pogányszentpéter, Porrog, Porrogszentkirály, Porrogszentpál, Somogybükkösd, Somogyicsicsó, Somogyudvarhely, Senta, Zákány, Zákányfalu.

Somogy megye népesedési mutatói országos átlagnál kedvezőtlenebb képet mutatnak. A népességfogyás az országos átlagot meghaladó. A megye lakóinak száma, 2004 és 2012 között 18 000 fővel csökkent. Több mint tíz éve folyamatosan csökken az élve születések száma. A népességfogyást erősíti a lakosság elvándorlása is. 2003 óta folyamatosan negatív belföldi vándorlási különbözet mutatható ki a statisztikák alapján.

A Nemzeti Fejlesztés 2020 - Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK)¹ a megyéről szólva kiemeli, hogy Somogy az ország legtrikáiban lakott megyéje. A városok többsége gyenge központi funkcióval rendelkezik, jellemzőek az elszigetelt aprófalvas térségek. A megye bruttó hozzáadott értékének előállításában évek óta csökkenő szerepe van a mezőgazdaságnak, az ipar teljesítményében jelentősebb a feldolgozóipar részesedése és domináns szerepe van a szolgáltatásoknak.

Somogy megye elmarad az országos átlagtól a gazdasági fejlettség, a demográfiai mutatók, az iskolai végzettség, az átlagjövedelem, a munkanélküliség tekintetében. Jelentős számú roma lakosság él a megye társadalmi-gazdasági szempontból leszakadó, nehezen elérhető térségeiben.

2.1 Demográfiai adatok

A demográfiai adatoknál jól meghatározható, hogy visszamenőleg 1982 óta országos szinten megcserélődött a halálozások és élveszületések aránya, ezáltal természetes fogyás megy végbe hazánkban. A természetes fogyás értéke ezerlakosra 2013 és 2016 között bár csökkenő mértékben, de -5,7 és -6,1% között volt.

A KSH adatait elemezve megfigyelhető, hogy 2008 óta a megye lakossága 21 ezer fővel csökkent. A lakosságszám változásának mértéke -6,5% volt. Ez lényegesen rosszabb érték, mint az országos adat (-2,7%), a régió lakosságszám csökkenésénél (-7,7%) azonban kedvezőbb a változás mértéke.

A lakosságszám változása 2008-2018.

Ország	Lakosságszám (2008), fő	Lakosságszám (2018), fő	Változás (Fő)	Változás (%)
Magyarország	10.045.401	9.771.000	274.401	- 2,7
Régió	Lakosságszám (2008), fő	Lakosságszám (2018), fő	Változás (Fő)	Változás (%)
Dél-Dunántúl	960.088	886.000	- 74.088	- 7,7
Megye	Lakosságszám (2008), fő	Lakosságszám (2018), fő	Változás (Fő)	Változás (%)
Somogy	325.024	304.000	- 21.024	- 6,5

Forrás: KSH

A népességfogyás üteme elsősorban a megye belső periferiáin magas, például a Csurgói járásban. Többen külföldön vállalnak munkát, a fiatalok a tanulmányaik végeztével nem térnek vissza a szülőhelyükre, ezáltal kedvezőtlen a lakosság életkori összetétele, magas az időskorúak aránya. A megye lakosságának, mintegy huszada él a Csurgói járás területén, a Csurgói járás lakónépessége 2015-ben 16377 fő volt, 2,88%-kal kevesebben, mint 2011-ben. A 2001. évi és a 2011. évi népszámlálási

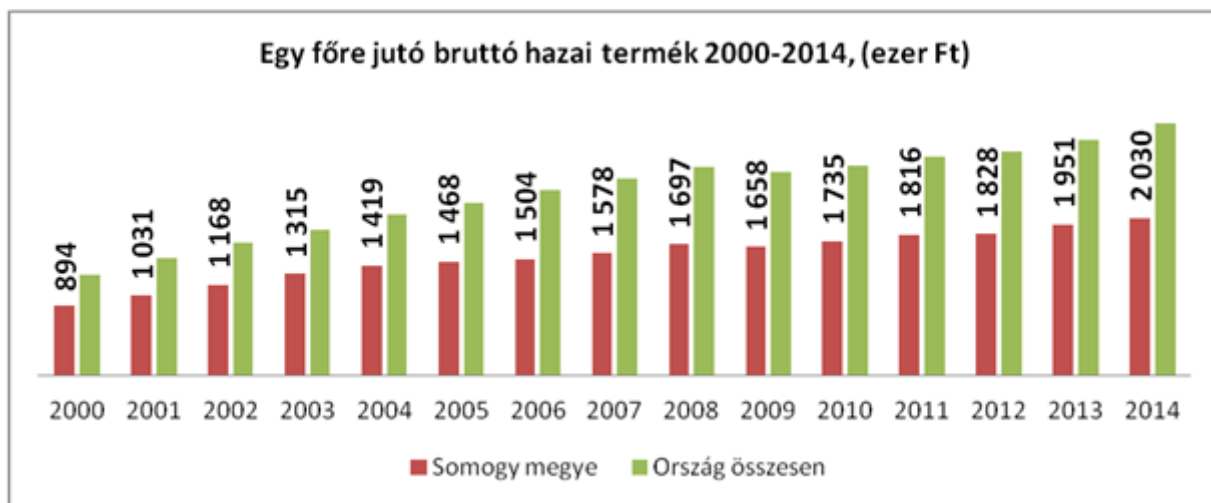
¹ Az 1/2014. (I. 3.) OGY határozat melléklete. Magyar Közlöny 2014. évi 1. szám.

adatok alapján jelentősebben (2095 fővel) változott a lakónépesség nagysága, a létszám fogyása 2011. után valamelyest lelassult. A népességszám csökkenése részben a fogyó születésszámnak, részben az elvándorlásnak köszönhető. Az elvándorlás főként a megyeszékhely irányába a jellemző. Az elmúlt időszakban folyamatosan csökkent a születések száma, amely előrevetíti, hogy amennyiben nem történik befelé irányuló migráció, vagy a születések számának nagyarányú emelkedése, a népességszám csökkenésével kell a jövőben is számolni, ezzel párhuzamosan a járás terület lakosságának elöregedésével is.

A különböző foglalkoztatási mutatókat a munkát keresők elhelyezkedési esélyeit az iskolai végzettség, illetve a megszerzett szakképzettség jelentős mértékben befolyásolja (természetesen a térség foglalkoztató képességének, a meglévő munkahelyek számának függvényében). Az aktív korú (15-59 éves) lakosságon belül relatíve magas a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők (42,6 %), s igen alacsony a felsőfokú végzettségűek aránya (6,8 %), mely igen kedvezőtlen humán erőforrás kínálatot biztosít a helyi foglalkoztatók számára. Csurgón és a járásban az általános iskolát be sem fejezők aránya jelentősen meghaladja az országos és a megyei átlagot is. A Csurgói járásban a középiskolát végzettek aránya 43,4% volt 2011-ben, ez az arány 2001-ben még 37,2% volt, közülük azok aránya nőtt jelentősebben, akik érettségivel is rendelkeznek. a középiskolai végzettséggel rendelkezők aránya magasabb, mint a megyei átlag.

2.2 A térség gazdasága

Somogy megye gazdasági helyzete rosszabb az országos átlagtól. Az egy főre jutó bruttó hazai termék (GDP) adatait tekintve a megye pozíciója romlott az országos átlaghoz képest az elmúlt évtizedben. Somogy megyében 2015-ben egy lakosra 91 ezer forint beruházási összeg jutott, amellyel a 15. helyre került a megyék rangsorában. 2014-ben csökkent a megye részesedése az országos GDP-ből. 2014-ben a megyében a bruttó hazai termék értéke 2014-ben piaci beszerzési áron 637081 millió forint volt. Az egy főre jutó bruttó hazai termék értékének növekedése a megyében 17%-os a vizsgált időszakban, e növekedés ellenére Somogy megye a megyék rangsorában a 15. helyről a 17. helyre lépett vissza. Az egy főre jutó bruttó hazai termék értéke 2014-ben 2030 ezer forint/fő volt, mely 2010-ben csak 1735 ezer forint/fő volt.

Egy főre jutó bruttó hazai termék Somogy megyében és országosan 2000-2014, Forrás: KSH,

Somogy megyében az egy főre jutó ipari termelés az országos átlag 58 százaléka. A termelés értékének legmeghatározóbb szereplője a feldolgozóipar, azon belül is 73 százalékot tesz ki a számítógép, elektronikai és optikai termékek gyártása. Meghatározó jelentőségű emellett a villamos berendezések gyártása és a fémfeldolgozás is. A feldolgozóiparon belül a második legnagyobb arányt a mezőgazdasági termeléshez kapcsolódó élelmiszeripar jelenti, amely jellemzően a hús- és tejfeldolgozásra, italgyártásra, cukor- és sütőiparra épül.

A vállalkozások összetétele

Az EUROSTAT 2018 februárjában hozta nyilvánosságra a regionális bruttó hazai termék (GDP) egy főre eső nagysága alapján összeállított fejlettségi rangsort a 2016-os évre vonatkozóan.² Ez alapján 2016-ban az Európai Unió 28 tagországának 276 régiója közül a vásárlóerő-egységben (PPS) számított GDP – mely szerint az egy főre jutó GDP volumenindexét az Európai Unió (EU-28) átlagához viszonyítva adják meg – nagysága szerint az első helyen Belső-London állt, a lista alapján a legszegényebb magyarországi régiók, azaz Észak-Alföld, Dél-Dunántúl, Észak-Magyarország és a Dél-Alföld a legkevésbé fejlett 20 régió között szerepel. A három legrosszabb mutatóval rendelkező régióknál (Észak-Magyarország, Dél-Dunántúl, Észak-Alföld) az 510 milliós Európai Unió teljes területén kizárólag bulgáriai és romániai területek, illetve a Franciaországhoz tartozó – Madagaszkár és az afrikai kontinens között elterülő – sziget, Mayotte szegényebbek.

A lista az Európai Unió 28 tagországának vásárlóerő-paritáson számított GDP átlagát tekintette 100%-nak, Dél-Dunántúl teljesítménye ennek 44%-a, ennél Magyarországon csak Észak-Alföld értéke gyengébb (43%).

Az Európai Bizottság 2016-ban is közzétette regionális versenyképességi indexét (European Regional Competitiveness Index).³ A mutató az alapján rendezi sorba a tagállamok 276 régióját, hogy milyen mértékben képesek vonzó és fenntartható környezetet biztosítani a helyi lakosság és a vállalkozások számára. A rangsorban négy magyar régió (Észak-Alföld, Észak-Magyarország, Dél-Dunántúl és Dél-Alföld) a legalsó decilisben helyezkedik el a 224. és 232. helyek között szóródva (mivel több listaszám az azonos pontok miatt megegyezik, ezért ezek a sorszámok már a legalsó tizedbe tartoznak).

A Nemzeti Fejlesztés 2030 - Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK)⁴ a megyéről szólva kiemeli, hogy Somogy az ország legritkábban lakott megyéje. A városok többsége gyenge központi funkcióval rendelkezik, jellemzőek az elszigetelt aprófalvas térségek. A megye bruttó hozzáadott értékének előállításában évek óta csökkenő szerepe van a mezőgazdaságnak, az ipar teljesítményében jelentősebb a feldolgozóipar részesedése és domináns szerepe van a szolgáltatásoknak.

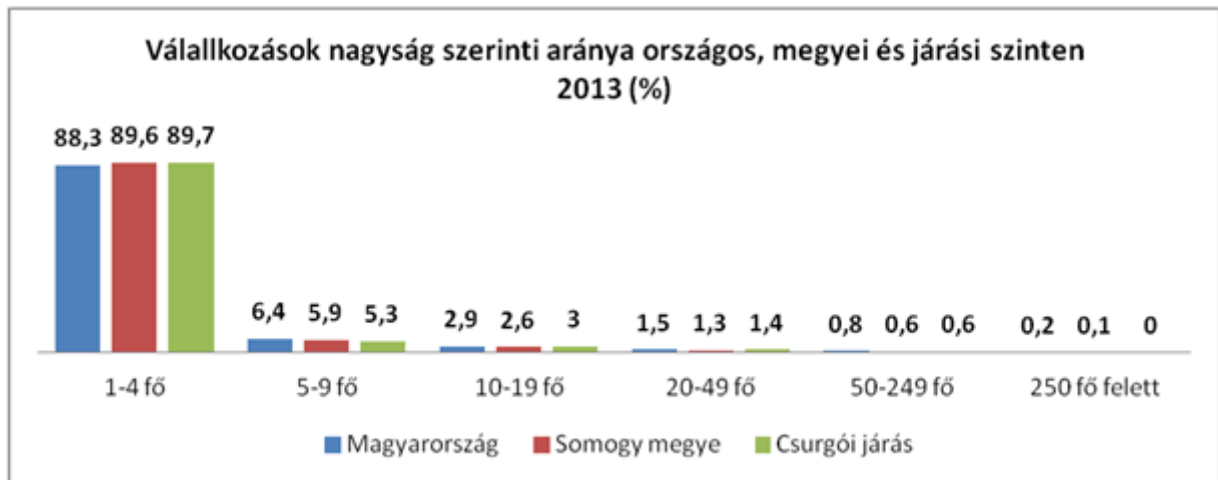
Somogy megyében a kereskedelem, a szakmai, tudományos, művészeti tevékenység, az építőipar, a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás, a feldolgozóipar és a mezőgazdaság ágazatokban tevékenykedett a működő vállalkozások 65,6 százaléka. A megye jellemzően mezőgazdasági és turisztikai adottságokkal rendelkezik, így egyrészt a turizmus ágazatot, illetve mezőgazdaságra épülő élelmiszerfeldolgozást lehetne a jövőben erősíteni.

A Csurgói járásban a kereskedelem, a szakmai, tudományos, művészeti tevékenység, az építőipar, a feldolgozóipar és a mezőgazdaság ágazatokban tevékenykedett a működő vállalkozások 65,9 százaléka. A járás terület jellemzően mezőgazdasági adottságokkal rendelkezik, ezért ezt az ágazatot, illetve az erre épülő élelmiszerfeldolgozást szükséges erősíteni a jövőben.

² <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/8700651/1-28022018-BP-EN/15f5fd90-ce8b-4927-9a3b-07dc255dc42a>

³ http://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/maps/regional_competitiveness/#3

⁴ Az 1/2014. (I. 3.) OGY határozat melléklete. Magyar Közlöny 2014. évi 1. szám.

Egy főre jutó bruttó hazai termék Somogy megyében és országosan 2000-2014, Forrás: KSH, saját szerkesztés

Somogy megyében a legtöbb vállalkozás a kereskedelem, gépjárműjavítás nemzetgazdasági ágban működik, 3202 darab, ez a megye vállalkozásinak 21,1%-a. Szintén magas a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység területén működő vállalkozások száma, 1776 darab (11,7%). Megemlítjük még az építőipart (19,2%), a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat ágazatot (8,3%), a szálláshelyszolgáltatás, vendéglátást (8,4%), valamint a feldolgozó ipart (6,8%), amely területeken jelentős számú vállalkozás működött a megyében 2013-ban.

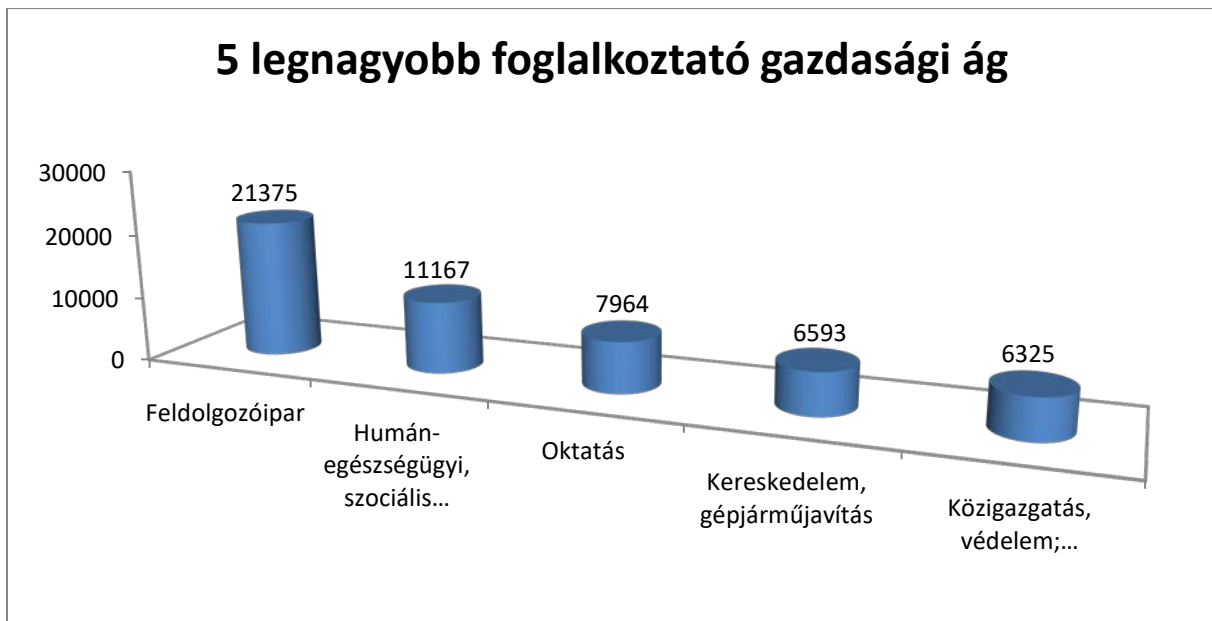
A Csurgói járásban működő vállalkozások egyötöde a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat területén működött 2013-ban, 101 darab. A kereskedelem, gépjárműjavítás a másik ágazat, amely jelentősebben van jelen a Csurgói járásban, számuk 100 darab (19,8%). A járás területén érdemes még megemlíteni a szakmai, tudományos, műszaki tevékenységet 46 szervezettel, az építőipart 44 vállalkozással, valamint a feldolgozóipart, amely 42 darab vállalkozással van jelen.

Az alkalmazásban állók száma gazdasági ág szerint

A Központi Statisztikai Hivatal adatbázisából az alkalmazásban állókról a 2018. I. féléves, Somogy megyei adatok állnak rendelkezésre. Az említett időszakban az alkalmazásban állók száma 73 999 fő. Ugyanebben az időszakban Baranya megyében 85 861 Fő, míg Tolna megyében 49 237 fő az alkalmazásban állók száma.

A gyorsjelentés által vizsgált időszakban a munkavállalók közül 44 038 fő volt fizikai foglalkozású, míg 29 961 fő szellemi foglalkozású.

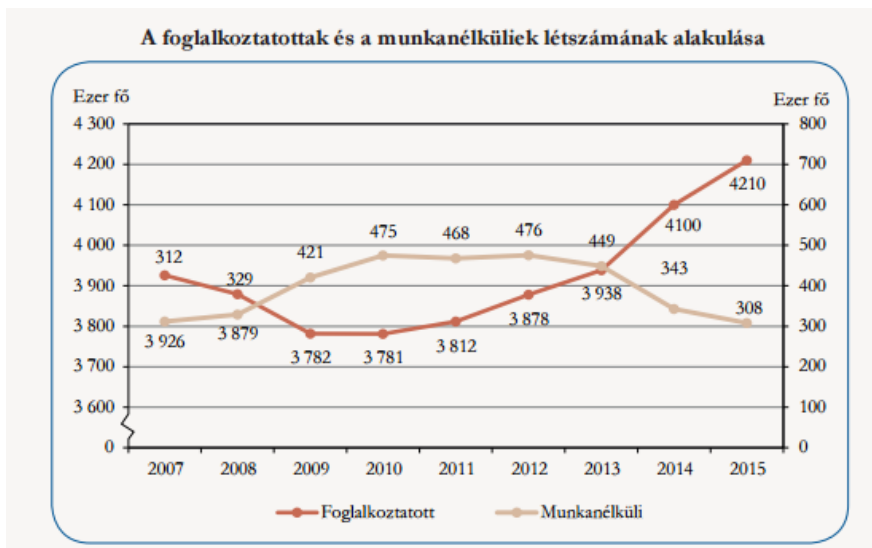
A gazdasági ágak között a legnagyobb foglalkoztatónak az ipar, azon belül is a feldolgozóipar minősült, az ágazatban 21 375 főnek biztosítottak kereseti lehetőséget. Jelentős alkalmazotti létszámmal rendelkezett a humán- egészségügyi, szociális ellátás (11167 fő), az oktatás (7964 fő), továbbá a kereskedelem, gépjárműjavítás (6593 fő) és a közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás (6325 fő).

Saját szerkesztés, Forrás: KSH (2018.)

2.3 Foglalkoztatási adatok

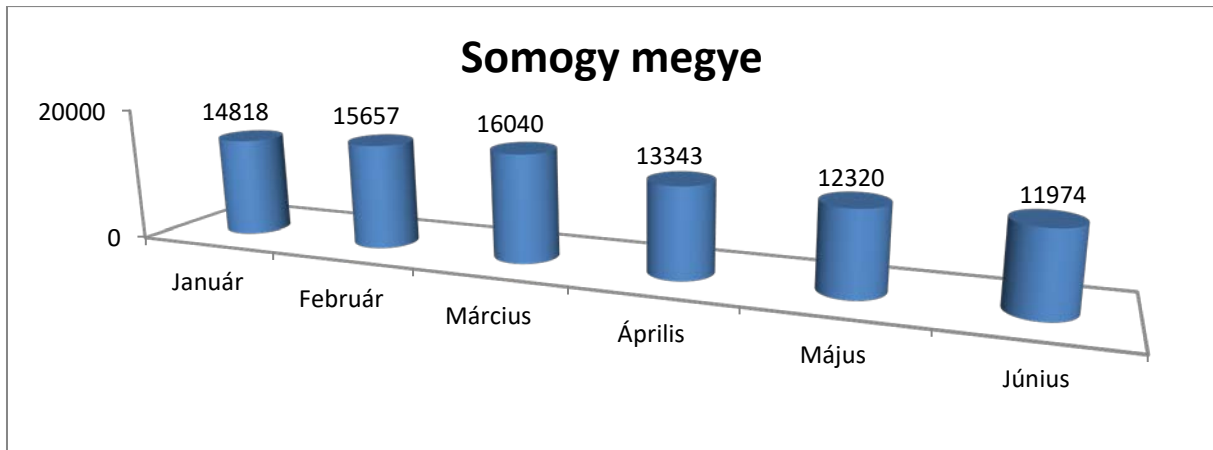
Az elmúlt években a foglalkoztatottak száma megnőtt, míg a munkanélküliek száma a 2010 és 2012 közötti csúcstértekhez képest jelentősen lecsökkent. Az összefoglaló adatok is jól szemléltetik, hogy a foglalkoztatottak aránya egyre nő, míg a munkanélküliségi ráta csökken.

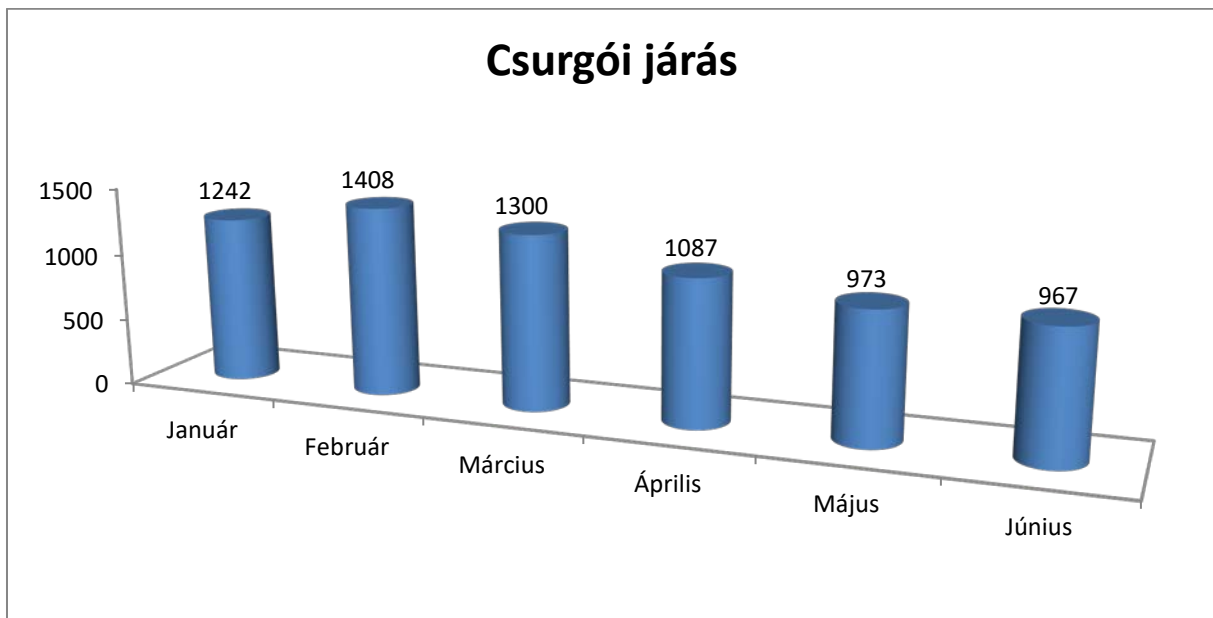
Munkanélküliek és foglalkoztatottak számának alakulása (Forrás: KSH, 2016)

Nyilvántartott álláskeresők számának alakulása

A nyilvántartott álláskeresők Somogy megye gazdaságilag aktív népességének 9,4%-át tették ki, ami az országos átlagnál 4,1 százalékponttal magasabb volt, és mindössze három megye – Nógrád, Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye – mutatójától alakult kedvezőbben. A létszámuk a következő képpen alakult 2018-ban::

Nyilvántartott álláskeresők számának alakulása Somogy megyében Saját szerkesztés, Forrás: KSH (2018.)

Nyilvántartott álláskeresők számának alakulása a Csurgói járásban Saját szerkesztés, Forrás: KSH (2018.)

Somogy megyét tekintve 2018 januárjában a regisztrált álláskeresők száma 14818 fő, júniusban viszont már csak 11974 fő volt. A nyilvántartott álláskeresők számában jelentős csökkenés mutatkozott, ahogy a csurgói járásban, ez köszönhető egyrészt a foglalkoztatási programoknak, másrészt a szezonális munkavégzésben foglalkoztatottaknak.

A nyilvántartott álláskeresők száma a tartózkodási helyük szerint (fő)

Település	Nyilvántartott álláskereső	Foly.nyilv. hosszabb >365 nap	Járadék típusú ellátás	Segély típusú ellátás	FHT,	Munkaváll. korú népesség
Csurgó	255	49	32	34	94	3504
Somogy megye	11974	3122	1335	1155	4383	215223

Megyék összesen	240711	67840	34099	23331	73069	6754740

A munkavállaló korú népesség, fő - a KSH népszámlási ill. népességnyelvántartási adatai az előző év január 1-i állapot szerint. (15-64 éves férfiak és 15-64 éves nők száma)

A nyilvántartott álláskeresők száma

Település	Férfi	Nő	Együtt	25 év alatt	25-54 év	55 év felett	Együtt
Csurgói járás	479	488	967	216	524	227	967
Somogy megye	5945	6029	11974	2081	7007	2886	11974

Végzettség szerint

Település	Általános iskola	Szakiskolas zakmunkaképző	Szakközépiskola, technikum	Gimnázium	Főiskolae gyetem	Együtt
Csurgói járás	517	267	89	79	15	967
Somogy megye	5524	3466	1617	927	440	11974

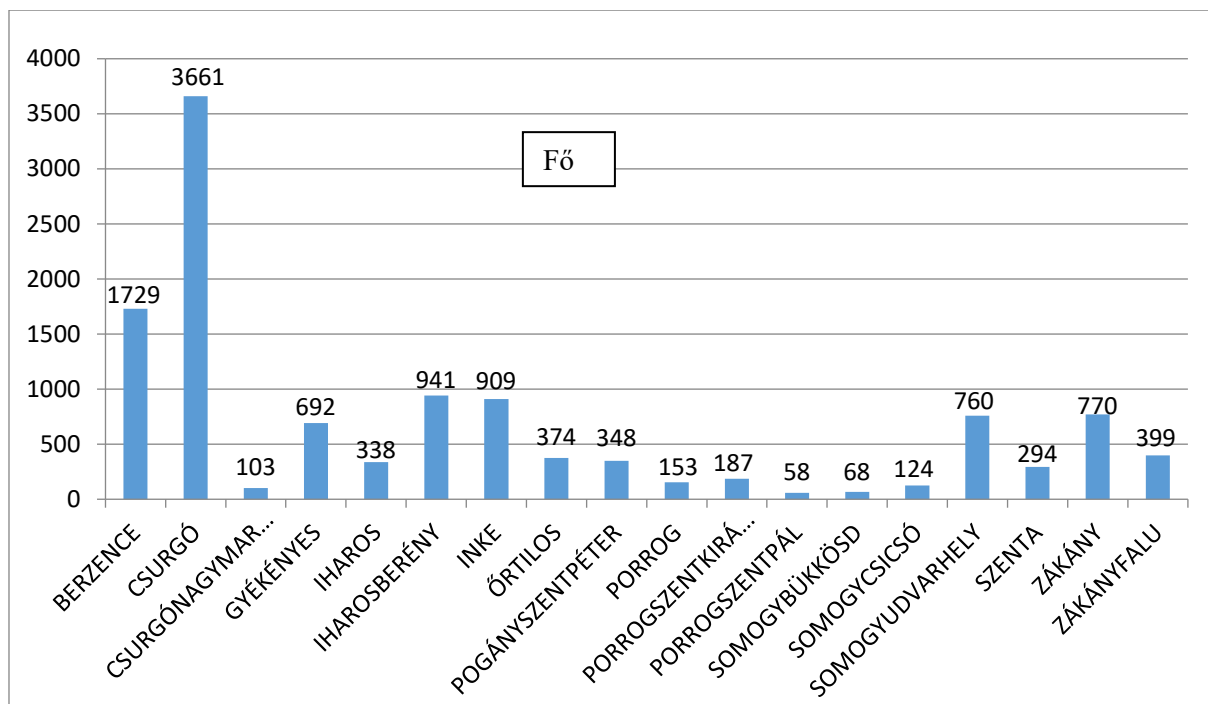
A Csurgói járást 18 település alkotja. Lakossága alig több mint 5 százalékát adja Somogy megye lakosságának, ez az arány nagyságrendileg visszaköszön a 15-64 év közötti aktív népesség esetében is.

A térség munkaerő-piaci, gazdasági, társadalmi helyzetét befolyásoló tényező közé tartozik elhelyezkedése. A megye dél-nyugati szélén, a Horvát határ mentén helyezkedik el, eléggé távol, mintegy 80 km-re a megyeszékhelytől. Munkaerő-piaci szempontból az itt élők és az itt működős cégen életére nagyobb hatással van Nagykanizsa közelsége (mintegy 30 km). Ez egyúttal a jövőbeni fejlesztések szempontjából is jelentős szempont, mivel a város mellett az M7-es út elérése is ebben az irányban lehetséges az itt élők számára.

Jelentős befolyásoló tényező még a térség többi területére is jellemző kistelepülési szerkezet. A települések lakosainak száma átlagosan nem éri el az 1000 főt, közülük 10 település 500 fő alatti lakosú. Ezt képezi le az aktív népesség is a térségben, mindössze 6 településen él a térség aktív népességének majdnem 80 %-a (79,5 %).

A térség foglalkoztatottság szempontjából, helyzetéből fakadóan rosszabb helyzetben van a megye egészéhez viszonyítva. A regisztrált álláskeresők aránya az aktív népességben belül 7,5 %-os, a közfoglalkoztatottaké pedig 7,8 %-os.

Munkavállalás korú népesség a Csurgói járásban

Forrás: KSH 2016.

A térség munkaerőpiaca sokirányú problémával küszködik. A jelentős arányú munkanélküliségét a közfoglalkoztatás nagyarányú alkalmazásával tudják a térségben működő önkormányzatok és intézmények enyhíteni. Ennek a következménye, hogy a közfoglalkoztatásban munkát végzők száma a decemberi adatok szerint meghaladta a regisztrált álláskeresőket. Az itt működő munkáltatók megkérdezésén alapuló felmérések a fenti mutatók mellett ugyanakkor azt jelzik, hogy a jelentős számú és arányú munkanélküliség mellett munkaerő hiány is jelentkezik a térségben. Az álláskeresőket és a közfoglalkoztatottakat összetételének vizsgálata (későbbi fejezetekben) alapján ez a probléma annyiban megalapozottnak tűnik, hogy az álláskeresőket összetétele alapján valóban viszonylag szűk az a réteg, akik a munkaerőpiacon közvetlenül be tudnak tölteni kvalifikált munkaköröket.

Utánpótlást jelenthet még a viszonylag jelentős mértékű inaktív réteg. A munkaerő-piaci foglalkoztatottság és aktivitás települési, járási szinten nem kimutatott adat, így e téren csak a megyei adatokra támaszkodhatunk. Vélelmezhető azonban, hogy az aktivitás ebben a térségben sem magasabb a megyei szintnél. Ezt alapul véve a térségen élő munkavállalás korúak (a 15-64 éves korosztály) kicsit több mint 40 %-a, több mint 4700 ember tartozik az inaktívak közé. Más kérdés, hogy ennek a rétegnek feltehetően csak nagyon kis hányada az, aki ténylegesen akar is és képes is a munkaerőpiacra be-, illetve visszalépni.

A térség elhelyezkedése is hordoz magában nehézségeket. Az országhatár ment elhelyezkedés abban az irányban nehezíti a munkaerő áramlást mindkét irányban. Másrészt viszont a szomszédos Horvátország szintén EU tag. A munkaerő áramlás így ebben a relációban egyre kevésbé okoz nehézséget, ami akár a munkaerő utánpótlásnak is forrása lehet. Nagyon fontos térségi relációja még a járásnak a Zala megyei Nagykanizsával való kapcsolata. A város természetes vonzáskörzetébe tartozik ez a járás, hiszen mindössze 20-40 km-re helyezkednek el tőle az itteni települések. Ebben a városi kategóriában a másik legközelebbi Kaposvár, mint megyeszékhely kétszer ilyen távol található. Ez a munkaerő áramlás szempontjából jelentős különbség. Más szempontból azonban a közigazgatás szervezés szempontjából a megyeszékhely és a megyei kapcsolatok a meghatározóak.

Az országos átlagot meghaladó munkanélküliség jellemző a járás területén. Az itt élő és regisztrált álláskeresőket aránya a Somogy megyei mutatókat mintegy 1 százalékponttal, a közfoglalkoztatásban állók száma pedig mintegy 3 százalékponttal haladja meg ezeket az arányokat. A regisztrált álláskeresőket aránya az aktív népességben belül 7,5 %-os, a közfoglalkoztatottaké pedig 7,8 %-os.

A nők és a férfiak aránya eléggé kiegyenlített, jelenleg a férfiak vannak kis többségben közöttük. Települési szinten természetesen megvannak az eltérések, azonban térségi szinten ezek kiegyenlítődnék.

Az álláskeresők lakóhely szerinti megoszlásuk értelemszerűen igazodik a települések méretéhez. Az álláskeresők több mint 70 %-a mindössze 6 településen élők közül kerül ki a 18-ból. A települések többségében tehát a viszonylagosan magas álláskereső arány kis létszámokat takar. Ez természetesen nem könnyíti meg az érintettek helyzetét, sőt a kistépülések esetében a helybeni munkalehetőségek hiánya mellett a bejárás is aránytalanul nagy terheket jelent. A térségben történt felmérések (cégek körében) alapján ez egyértelmű problémaként jelenik meg munkaáztatás szempontjából is. Aránytalan nehézséget okoz egyes településekről a munkavállalóknak a bejárás még központi helyekre is, más településekre esetenként tömegközlekedéssel szinte megoldhatatlan. Ez gond a munkáltatóknak és a munkavállalóknak egyaránt.

Csurgó térségének lakossága és a 15-64 év között munkavállalás korú népessége a megye egészéhez mérten hasonló, 5,2 – 5,4 %-os arányt mutat. Az itt élő és regisztrált álláskereső aránya ennél mintegy 1 százalékponttal, a közfoglalkoztatásban állók száma pedig mintegy 3 százalékponttal haladja meg ezeket az arányokat. Ez egyértelműen mutatja a térség nehézségeit még a megye egészéhez viszonyítva is. Ezek az adatok egyértelművé teszik a foglalkoztatási együttműködés és az ehhez kapcsolódó foglalkoztatást segítő támogatások indokoltságát.

A munkanélküliség jelentős aránya mellett egyúttal kettősség is jellemzi a térséget. A munkáltatók megkeresése és a velük folytatott interjúk alapján az is felszínre került, hogy a jelentős számú álláskereső ellenére munkaerőhiánnyal küzdenek. Szinte minden munkáltatónál, aki munkaerőt keresett megfogalmazódott, hogy csak nagy nehézségek árán sikerül a megüresedő, vagy létrehozott állásaikat betölteni. Igaz ez még a szakképzettséget nem igénylő állások esetén is, de ennél is jelentősebb probléma, ha szakképzettséget igénylő állásra keresnek munkavállalót.

Az álláskereső összetételének vizsgálatakor visszaköszöttek ezek a nehézségek. Bár a térség méretéhez képest jelentős az álláskereső száma, a belső arányok is azt mutatják, hogy elsődlegesen azok találhatóak a regisztrációban, akiknél jelentősek a hátráltató tényezők.

Az egyik legnagyobb hátrányt az alacsony iskolázottság okozza. A járásban regisztráltak több mint 50 %-a csak általános iskolai végzettséggel, vagy azzal sem rendelkezik. Ha a közfoglalkoztatottakat is vizsgáljuk, esetükben 53 %-ot is eléri ez az arány, ami nagyon magas érték. A hazai és nemzetközi kutatások és tanulmányok egyaránt azt mutatják, hogy az iskolázottság hiánya az elhelyezkedési nehézségek egyik legjelentősebb forrása. A szakmai ismeretek hiánya mellett többek között motivációs problémákat, az újabb ismeretek elsajátításával kapcsolatos készségek hiányát mutatja, valamint jelentős szociális és társadalmi beilleszkedési nehézséget is feltételez az esetek jelentős részében. Esetükben a közvetlen munkába állás, vagy szakképzésbe kerülés esélye minimális. Döntően csak komplex szolgáltatásokkal, egyéni segítséssel, hosszabb lezárkóztatással kimozdítható ez a réteg a munkaerőpiac irányába. Sajnálatos módon, de éppen a hátrányai következményeként ez a réteg jelenik meg legkisebb arányban a munkaerő-piaci szempontból aktív népesség körében, vagyis megfordítva ők jelentik az inaktívok egyik jelentős szeletét.

A 25 év alattiakról, pályakezdőkről és az idősebb korosztály helyzetéről és esélyeiről már esett szó a regisztrált álláskereső elemzése során. Ezeket a célcsoportot rétegeket nem lehet egységesen kezelni csak az életkori szempontjaik, vagy pályakezdő mivoltuk alapján. Ezen sajátosságaikból fakadó hátrányaikat jelentős mértékben erősíti, vagy éppen tompítja a szakképzettségük, motivációjuk, társadalmi hátterük. A részletező táblázatban és grafikonon is jelzett létszám átfedéseknek nem csak statisztikai értelemben van jelentősége. Sokkal inkább a szakmai megközelítés az, ami majd a program megvalósítás során előtérbe kell, hogy kerüljön. A program keretében az egyénre szabott szükségletek felmérése, egyéni fejlesztési tervek kialakítása, „életút” tervezés segítheti a nehézségek szelektálását, súlyozását és az ennek alapján hozzárendelt tevékenységek kialakítását.

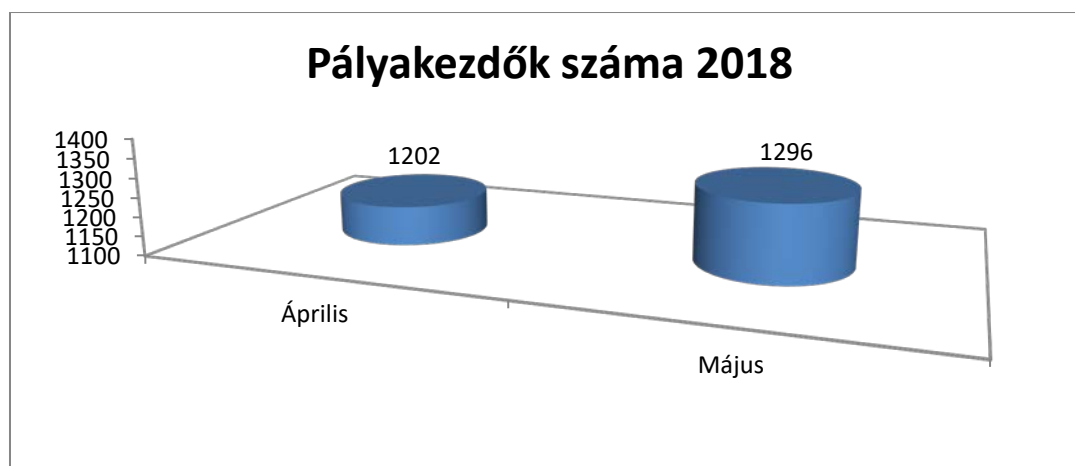
A regisztrált álláskeresők között a foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülők egy önálló csoportot alkotnak. Olyan rétegről beszélhetünk, akik jellemzően ingáznak a munka és a munkanélküliség, de leginkább a közfoglalkoztatás és a munkanélküliség között. Esetükben jellemzően

sok problémával, hátránnyal terhelt, de - ha nehezen is - még aktivizálható rétegről beszélhetünk, így mindenképpen nagy odafigyelést igényelnek. Természetesen a célcsoporti átfedések itt is jelentősek. Jellemzően ebben a rétegben legalább az a motiváció megvan, hogy annyit azért dolgozzanak, hogy ne maradjanak teljesen ellátatlanok. Ennek a motivációnak a fenntartása, fejlesztése, életkori szempontok szerinti szakmai fejlesztés irányba terelés lehet a kiindulópont a célcsoport esetében.⁵

Nyilvántartott pályakezdők száma Somogy megyében

2018 nyarán a nyilvántartásban lévők köréből 1 296-an minősültek pályakezdőnek, ami az előző havi adattól 94 fővel (6,8%-kal) elmaradt, és az előző év azonos időszakánál is – 355 fővel, 21,5%-kal – kisebb állományt jelentett.

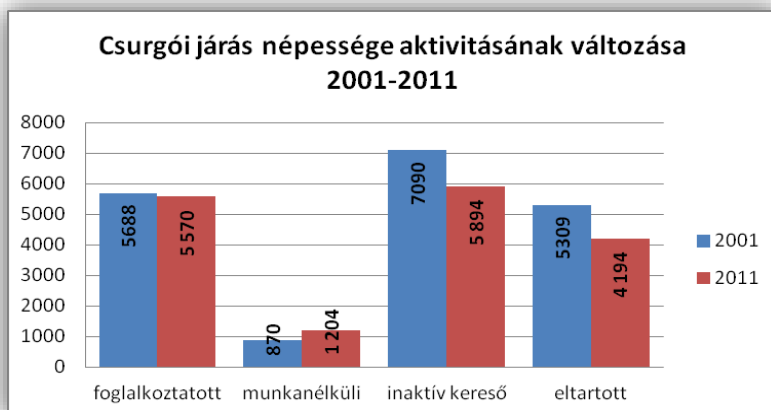
A pályakezdők legnagyobb részének (53,5%-ának) legmagasabb befejezett iskolai végzettsége legfeljebb az általános iskola 8 osztályára terjedt ki, csoportjukba tárgyhónapban 694 személy tartozott. A második legszámosabb tábora a középiskolai érettségivel rendelkezőknek volt: 336 fős állományukkal 25,9%-os arányban szerepeltek az összlétszámon belül. A szakmunkásként végzett pályakezdők 234-en, a diplomások pedig 32-en voltak, előbbieket 18,1%-os, utóbbiak pedig 2,5%-os súlyt képviseltek a pályakezdők körén belül.

A Csurgói járás területén a népszámlálási adatok⁶ alapján a foglalkoztatottak száma 2001. év és 2011. év között 118 fővel emelkedett, a népességben belüli arányuk elmarad a megyei átlagtól, 2001-ben 30,0% volt, mely 2011-re 33,0%-ra emelkedett, (a megyében ezek az arány 33,6% és 36,0% volt). A KSH által használt ILO módszertan szerint számolt munkanélküliek aránya is emelkedett kismértékben a Csurgói járásban, 4,6%-ról 7,1%-ra. A vizsgált időszakban abszolút számban nőtt az inaktív keresők (1196 fő) és az eltartottak (1115 fő) száma. A népességhez viszonyított arányát tekintve csökkent az inaktív keresők (2,4 százalékponttal) és az eltartottak aránya (3,1 százalékponttal)

⁵ - A Csurgói járási foglalkoztatási paktum helyzetelemzéséhez az álláskereső adatainak elemzése, Somogy megyei Kormányhivatal 2017.

⁶ 2011. ÉVI NÉPSZÁMLÁLÁS Területi adatok Somogy megye, Központi Statisztikai Hivatal, Pécs 2013.

A Csurgói Járás népessége aktivitásának változása 2001-2011 között, Forrás: KSH, saját szerkesztés

A csurgói járásban a munkanélküliségi mutatók alapján a leghátrányosabb helyzetben Porrog, Porrogszentgál, és Porrogszentkirály van, átlagosan ezeken a településeken a legnagyobb az elhelyezkedési szempontból hátrányos helyzetű álláskeresők aránya. Somogybükkösd, Zákány, Zákányfalú és Senta vannak a munkanélküliségi mutatók a lapján a legjobb helyzetben a járáson belül. Csurgó, a járási székhely ebben a sorrendben a középmezőnyben foglal helyet.

A Csurgói járás esetében a foglalkoztatottsági mutatók folyamatos romlása figyelhető meg, a munkanélküliség mértéke növekvő, a foglalkoztatottság csökkenő tendenciát mutat. Utóbbi hatások együtteséből adódóan a járás gazdasági, illetőleg foglalkoztatási szempontból is az ország leghátrányosabb helyzetű kistérségei közé tartozik. E folyamatok együtt jártak a kistérségben élők általános életszínvonalának a romlásával is.

A térség esetében a regisztrált álláskeresők több mint a fele csak a nyolc osztályt végezte el, a munkaerőpiacon hátrányos helyzetben vannak a megváltozott munkaképességűek, a térségben működő közcélú munkavégzés koordinációjával és színvonalával problémák adódnak.

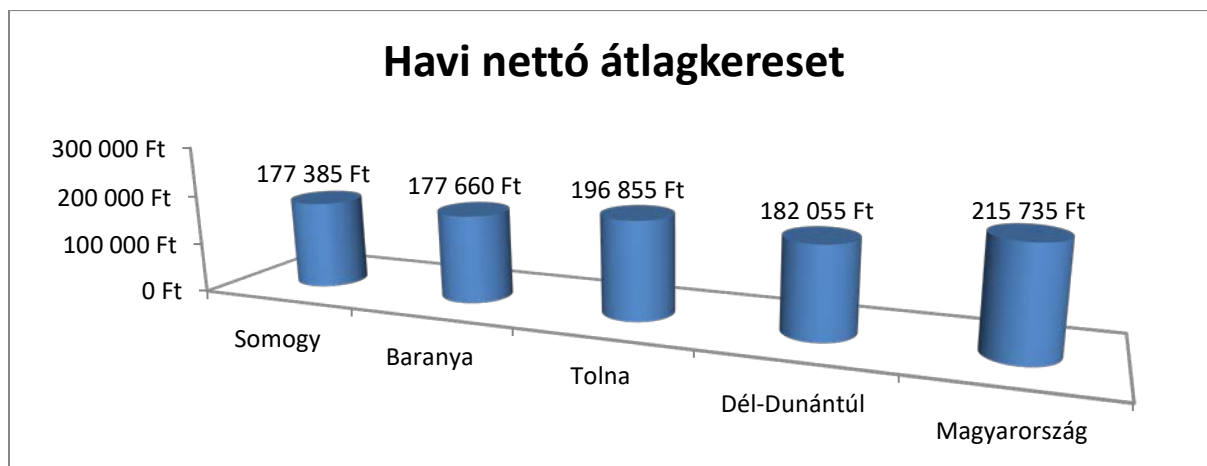
A Csurgói járás foglalkoztatási szintjének javításához elengedhetetlen a munkavállaló népesség képzettségi szintjének növekedése. Utóbbi elősegítése létfontosságú, hisz ennek révén a helyi vállalkozások és vállalkozók számára biztosított lenne a helyi szinten fellelhető, megfelelő végzettséggel rendelkező munkaerő tartalék, továbbá a jövőben potenciálisan megjelenő nagyobb munkaerő-igényű vállalkozások is megtalálják a számukra szükséges minőségű és mennyiségű munkaerőt.

Alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete

A havi bruttó átlagkereset 2018. I. félévében Somogy megyében 266.746 Ft. A Dél-Dunántúli megyék tekintetében Baranya megyében volt a legnagyobb emelkedés az előző év azonos időszakához képest, 14 %-os, de Somogy megyében is 13%-os növekedés volt.

A fizikai foglalkozásúak havi bruttó átlagkeresete 206.050 Ft, a szellemi foglalkozásúaké 352.457 Ft volt.

Az emelkedés ellenére a havi bruttó átlagkereset még így is elmarad mind a Dél-Dunántúli régió átlagától (273.768 Ft), mind az országos átlagtól (324.414 Ft). A munkaerő megtartását tovább nehezíti Somogy megyében, hogy a Baranya megyei bruttó átlagkereset is magasabb volt (267.159 Ft), a Tolna megyei bruttó átlagkereset pedig még magasabb (296.024 Ft) volt.

A csurgói járásban fontos szempont a pályaeorientáció elősegítése, hiszen a gazdaság egyik legfőbb motorja a jól képzett munkaerő. Az illetékes szervezetek nagy hangsúlyt fektetnek arra, hogy a pályaválasztáshoz bemutassák a megyében tanulható hiány szakképesítéseket, és megyei szakképző intézmények képzési kínálatát. Ennek érdekében a foglalkoztatási paktum segítségével a Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottságok minden évben javaslatot tesznek a következő évek hiányszakmáira. A Bizottság a javaslatát gazdaság igényeire alapozva teszi meg. Ennek nem csupán a figyelemfelkeltés a célja, hanem hogy a gazdaság által igényelt szakember utánpótláshoz ösztönző rendszerrel ösztönözzék a tanulókat, hogy ezeket a szakképesítéseket válasszák.

Annak érdekében, hogy az oktatási rendszer minél több, jól felkészült szakmunkás és technikus képzését tudja megvalósítani, a felmérés készült mindkét megyében a szakképzésből kikerülők körében az érettségi értékéről, arról hogy versenyképes szakmával, gyakorlatias tudással rendelkeznek-e, az általuk elvárt igényekről is.

2.4 A képzési kibocsátás

A Csurgói Járás megyén belüli népességaránya és területe egyaránt kicsi, elhelyezkedése perifériális. Emiatt különösen nagy jelentősége van, hogy a térség központjában Csurgón működik egy több funkciót betöltő középfokú oktatási intézmény. Gimnáziumként és szakképző iskolaként egyaránt funkcionál, valamint felnőttképzési szerepet is vállal. A munkaerőpiac fejlődése szempontjából nagy jelentősége van egy ilyen komplex feladatot ellátni képes iskolának, mivel elősegítheti az itt élő fiatalok helyben maradását, megkönnyítheti az itt élők át-, és továbbképzését, és hozzájárulhat a helyi munkáltatók hatékonyságának javulásához képzési által.

Az intézményben 2016-ban még 404 fő 2017-ben 380 fő és 2018-ban 346 fő oktatása zajlott (ezek 2016/17/18-as években október 1-ei adatok). Képzési területei tekintetében is sokrétű, kiszolgálva ezzel a térség igényeit, ezen belül az ipari és a mezőgazdasági gépész szakterületen is jelentős a tanulók száma.

A térségben élők munkaerő-piaci integrálódását hivatottak segíteni a munkaerő-piaci képzések. A Somogy Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály illetve SMKH Csurgói Járási Hivatal Foglalkoztatási Osztály szervezet által működtetett GINOP programok forrásai biztosítanak keretet ahhoz, hogy álláskereső át-, és továbbképzése megvalósulhasson.

A támogatott képzések forrását 3 különböző GINOP forrás jelentette, ami egyúttal az oktatások célcsoportjait is meghatározta. Az Ifjúsági Garancia program keretében a fiatalok képzése valósulhatott meg, itt 6 képzési területen 23 fő vett részt a térségből. A Hátrányos helyzetű munkavállalók segítségét szolgáló program keretében a több szempontból nehéz helyzetben lévő regisztrált álláskereső voltak a célzott rétegek, esetükben 5 képzési irányon 16 fő regisztrált álláskereső vett részt. A GINOP 6.1.1 program a közfoglalkoztatásban állók képzését volt hivatott szolgálni. Az ő esetükben 13 szakirányon 277 közfoglalkoztatott vett részt valamilyen szakmai képzésen. Sajnos éppen a legnagyobb számban

megvalósuló közfoglalkoztatottak képzése esetén fogalmazódott meg leginkább kritika a helyi munkáltatók és önkormányzatok oldaláról. Sokkal inkább dömpingszerű, nem kellően megalapozott és nem mindig jó minőségben megvalósuló képzésekről tettek említést sokan, ami véleményük szerint a nyílt munkaerő-piaci integrálódást nem igazán segítette elő⁷.

A munkaerő-piaci képzések kisebb térségekre vonatkozó jellegzetessége itt is megnyilvánult, a képzéseknek csak egy része valósul meg helyben. A célzottabb, fiataloknak, illetve hátrányos helyzetűeknek szóló képzések esetében a képzések harmada történt helyben. Ennél sokkal jobb arányban valósultak meg helyben a közfoglalkoztatottakat érintők, ott a képzések kevesebb mint negyede történt a járások kívül. Ez utóbbi arány azonban nem a reális képet mutatja, csak tömeges beiskolázás esetén reális ilyen magas arányban ennyi felnőttképzés helyi megvalósulása.

Az igény orientált felnőttképzések általános jellemzője, hogy gyakoriak az egyedi, kis létszámot érintő igények, amelyeket kisebb térségekben nehéz rentábilisan megvalósítani. Ennek a nehézségnek az áthidalásában játszhat kulcsszerepet többek között a paktum, amelynek a koordináló, integráló feladatok keretében az igények feltárása és azok koordinált megszervezése kiemelt feladata.

2.5 A Csurgón érintett szakmákat képző intézmény

A csurgói Kolping Nagyváthy János Szakgimnázium és Szakközépiskola 2013. szeptember 1-jén a Kolping Oktatási és Szociális Intézményfenntartó Szervezet fenntartásába került. Az iskola a korábbi évekhez hasonlóan látja el nevelési és oktatási feladatait. Egyházi kötődésű intézményként, kötelező a felekezeti hit- és erkölcstanoktatás. A tanulók felekezeti hovatartozásuk szerint katolikus vagy protestáns hitoktatásra jelentkeznek. A 2019-20-as tanévben többek közt a projektben szereplő 2 szakmát érintően a hegesztő és a mezőgazdasági gépész szakközépiskolai képzés mellett mezőgazdasági gépésztechnikus képzés is indul szakgimnáziumi képzési formában.

Az iskola partner a jelen munkaerőpiaci tanulmányt is tartalmazó "VEC Sharing" (Cross-border Vocational Education Capacity Sharing, Szakközépiskolák Együttműködése) elnevezésű az INTERREG V-A Magyarország-Horvátország Együttműködési Program 2014-2020 első pályázati felhívása keretében támogatást nyert projektben. A projektet az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) finanszírozza (projektazonosító: HUHR/1601/412/0030).

„A VEC projekt⁸ egy olyan határokon átnyúló szakképzési kapacitás megosztást elősegítő együttműködés, melynek célja, hogy javítsa az oktatási intézmények, mint szellemi központok szerepét a határtérség specifikus tudásbázisának növelése érdekében. A cél elérése érdekében olyan tevékenységek valósulnak meg, amelyek a határmenti régiók közötti közös csereprogramok révén javítják a diákok és a tanárok kompetenciáit öt szakmában (hegesztő, szakács, pék, cukrász és mezőgazdász). A projekt hosszú távú célja a magyar és horvát partneriskolák közötti szoros partnerség kialakítása a jövőbeli közös határokon átnyúló projektekben történő együttműködés érdekében az tudás- és tapasztalatcsere, kiállítások és tanulmányi versenyek területén.

A Vezető Partner a Kaproncai Szakiskola (Obrtnička škola Koprivnica, Kapronca; HR); projektpartnerek: Kolping Nagyváthy János Szakgimnázium és Szakközéiskola (Csurgó, HU), Nagybjomi Kolping Katolikus Szakközépiskola és Kollégium (Nagybjom, HU), Stjepana Sulimanca Középiskola (Srednja škola Stjepana Sulimanca, Pitomača, HR) és Koprivnica Križevci (PORA Regionális Fejlesztési Ügynökség, Kapronca, HR).

A projekt tevékenységei 2017. október 1-jétől 2019. január 31-ig 16 hónapon belül kerülnek végrehajtásra. A projekt költségvetése 243.545,00 EUR, az EU társfinanszírozása 85%.

⁷ Somogy megyei Kormányhivatal 2016.

⁸ A VEC Sharing project Application Form, INTERREG V-A Magyarország-Horvátország Együttműködési Program 2014-2020

A projekt tevékenységei változatosak: közösen kifejlesztett stratégia és módszertan alapján 2 hetes tematikus csereprogramok valósulnak meg öt szakma (hegesztő, szakács, pék, cukrász és mezőgazdász) tanulóinak részvételével; megtörténik a szükséges eszközök és berendezések beszerzése; munkaerő-piaci elemzés készül, gyakorlati tanfolyamok, műhelymunkák, közös kiállítás, gyár- és tanulmányi látogatások valósulnak meg, elkészül egy kétnyelvű szakácskönyv és közös sportesemények is megrendezésre kerülnek.”

2.6 Pályaorientáció

A megyében fontos szempont a pályaorientáció elősegítése, hiszen a gazdaság egyik legfőbb motorja a jól képzett munkaerő. Az illetékes szervezetek nagy hangsúlyt fektetnek arra, hogy a pályaválasztáshoz bemutassák a megyében tanulható hiány szakképesítéseket, és megyei szakképző intézmények képzési kínálatát. Ennek érdekében a Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottságok minden évben javaslatot tesznek a következő évek hiányszakmáira. A Bizottság a javaslatát a gazdaság igényeire alapozva teszi meg. Ennek nem csupán a figyelemfelkeltés a célja, hanem hogy a gazdaság által igényelt szakember utánpótláshoz ösztöndíj rendszerrel ösztönözzék a tanulókat, hogy ezeket a szakképesítéseket válasszák.

A Somogyi Kereskedelmi és Iparkamara és a Somogy Megyei Képzési és Fejlesztési Bizottság által kiadott Somogy megye Szakképzés-fejlesztési Konceptiója (2013-2019) hangsúlyosan foglalkozik a pályaorientációval:

„Helyi pályaválasztási, pályaorientációs feladatok teendői⁹:

Sok kedvező lépés már megtörtént: pályaválasztási napok, kiadványok, rendezvények, kamarai-üzemi tájékoztatók.

A tanulói pályaválasztást döntően személyes élmény, benyomás motiválja. Sőt, ebben legerősebb faktor a hasonló korú társak hatása (pld. magasabb korú, volt általános iskolatársak véleménye), ezért erősíteni kell a már szakmát tanuló, illetve végzett fiatalok bevonását a pálya-előkészítő tevékenységbe.

Kiemelkedő szerep hárul az OSZTV, SZKTV versenyeken helyezéseket elérő megyei tanulókra, szerencsére vannak ilyenek. Őket célszerű felkészíteni ilyen jellegű tevékenységekre (látogatás általános iskolákban, találkozók gyerekekkel pályaválasztási napokon), legyenek ők szakmájuk nagykövetei.

A másik oldal, ami a duális képzés térnyerésével szintén kézenfekvő, a vállalkozások megismerésének – személyes látogatások formájában történő biztosítása. Persze ilyenkor kellően előkészített kedvcsináló formációkat, üzemeket kell bemutatni.

A fentiek a szakképzés szereplőinek koordinált együttműködésével valósítható csak meg (általános- és középiskola tanulói – pedagógusai – fenntartó – Kamara – vállalkozásmenedzserment), de az eredmény is közös érdek.

Ha a beiskolázás normatív mutatóinak javulása majdan minőségi fejlődéssel is párosul, akkor helyreállhat a gazdaság egészséges humán-erő-forrás rendszere, ehhez kell meggyőzően is sok apró lépést megtenni.”

⁹ Somogyi Kereskedelmi és Iparkamara és a Somogy Megyei Képzési és Fejlesztési Bizottság, Kaposvár 2013.

3. Az ágazati vállalkozások foglalkoztatási igényeinek elemzése

A Somogy Megyei Kormányhivatal által közzétett *Tájékoztató Somogy megye munkaerő-piaci helyzetének alakulásáról 2018. május* című dokumentum a következőképpen mutatja be a friss helyzetet:

„2018. április 21. és 2018. május 20. között eltelt időszak folyamán¹⁰ megyénkben összesen 1.337 főre vonatkozó új munkaerőigényt jelentettek be a munkáltatók, ami az előző havi létszámgigény 86%-át, a 2017. májusinak pedig 83%-át jelentette. Az újonnan bejelentett állások közül 366-hoz a munkáltatók nem igényeltek támogatást, míg 971-et támogatással kívántak betölteni. Ez utóbbiak 73%-a a közfoglalkoztatás különböző módozataihoz kapcsolódott, melyek összességében 711 fő számára kínáltak munkalehetőséget a megyében, 241 főre vonatkozó munkaerőigény bérjellegű támogatásokhoz fűződött, 18 munkahelyteremtéshez, 1 pedig csoportos személyszállítás támogatásához kapcsolódott.

A támogatott állások 79%-a szakképzettséget nem igénylő (egyszerű) foglalkozásokra vonatkozott. A kereskedelmi és szolgáltatási foglalkozásúak iránti igények 7%-ot képviseltek, míg az egyéb felsőfokú vagy középfokú képzettséget igénylő foglalkozásúak alkalmazására irányuló munkaerőigények 4%-ot, az ipari és építőipari foglalkozásúakra és az irodai és ügyviteli foglalkozásúakra vonatkozóak pedig 3-3%-ot képviseltek. A támogatás nélküli állások közül a legjelentősebb létszámot érintőket egyéb, máshova nem sorolható egyszerű szolgáltatási és szállítási foglalkozású (44 fő), egyéb egyszerű építőipari foglalkozású (41 fő), egyszerű ipari foglalkozású (15 fő), egyszerű mezőgazdasági foglalkozású (15 fő) munkakörökben kínálták a munkáltatók.

Ezen kívül bolti eladó (14 fő), lakatos (14 fő), kőműves (13 fő), egyéb takarító és kiségitő (13 fő), fafeldolgozó gép kezelője és gyártósor mellett dolgozó (10 fő) illetve mosodai gép kezelője (10 fő) foglalkozások esetében ajánlottak a foglalkoztatók összességében legalább 10 főt érintően nem támogatott munkalehetőséget.”

A bejelentett állásigények 72,6%-a tehát támogatással kívánták betölteni a munkaadók, és ennek közel 4/5-ét szakképzettséget nem igénylő foglalkozások betöltéséhez kívánták igénybe venni, főként a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódóan. Érdekes, hogy a 6. sz. táblázat szerint legnagyobb – összevont – gazdasági ágakban (kereskedelem, gépjárműjavítás) csekély mértékű munkaerőigény jelentkezett.

A munkaerőigény kielégítésére a vállalkozások egyre erőteljesebb veszik igénybe a munkaerő-kölcsönző cégek szolgáltatásait, a helyi médiában való álláshirdetés mindennapossá vált, és egyre többet hallani olyan toborzási módszerekről, amelyben a gazdasági társaságok foglalkoztatottaik személyes kapcsolatain keresztül kívánnak új alkalmazottakat felvenni – megfelelő motivációs rendszer működtetése segítségével.

A munkaerő-piac keresleti és kínálati oldalának összekapcsolása a jelenlegi demográfiai és elvándorlási tendenciák mellett fokozott erőfeszítéseket igényel.

A fejlesztendő területek röviden összefoglalhatók. A vállalkozások széles köre számára átfogó, a munkavállalók ellátását végző munkaügyi rendszer sajátosságai okán alapvetően a koordináló, ellátásokat biztosító, kiutaló szerepében erős, de a személyre szabott, valós diagnózisokra épülő szolgáltatáscsomagot, fejlesztést kínáló segítő szolgáltatások nem állnak teljes körűen rendelkezésre.

Ez azért is jelent problémát, mert mind a vállalkozók, illetve mind a jelenlegi, különösen a leendő munkavállalók számára ezek elengedhetetlenül szükségesek lennének.

A cégek, vállalkozások esetében sokszor hiányoznak a korszerű tudások, ismeretek vállalatvezetési, működtetési téren, nincsenek ismereteik a piacszerzés modern módszerei terén, nem láthatóak saját közvetlen környezetükön túl, és kevesen vannak intenzíven jelen online felületeken. Munkaadóként sem

¹⁰ Tájékoztató Somogy megye munkaerő-piaci helyzetének alakulásáról, Somogy Megyei Kormányhivatal 2018. június

tudják megmutatni magukat, értékeiket, így kevésbé láthatóak és nem eléggé vonzóak mind a potenciális munkatársaik, mind leendő vásárlóik számára.

3.1 Kapcsolódás a releváns térségi stratégiákhoz, tervekhez¹¹

Az alábbi tábla azt mutatja be, hogy a projekt a területfejlesztési program cél-, prioritás-, és intézkedés szintjének melyik eleméhez kapcsolódik a szakképzett munkaerő biztosítása. A horvát-magyar projekt a foglalkoztatottság növelését szorgalmazó átfogó célhoz kapcsolódik a legmagasabb szinten. A következő szinten a projekt a három specifikus cél, valamint a területi célok valamely szegmenséhez tud kapcsolódni a hátrányos helyzetű csoportok mentorálásán, a vidék megtartó képességének fejlesztésén keresztül. A Program horizontális céljain belül a hátrányos helyzetű csoportok munkaerőpiaci érvényesülését elősegítő modul jelent kapcsolódási felületet a projekttel.

Somogy Megye Területfejlesztési Programjának (2014-20) a projekt szempontjából releváns fejezetei	A munkaerő utánpótlás kapcsolódási területei a Program releváns fejezetein belül
Somogy Megye Területfejlesztési Programjának átfogó céljai	
I. Átfogó cél: A rendszeres munkajövedelmet szerzők arányának növelése	„A felvázolt jövőkép eléréséhez elengedhetetlen, hogy a megye munkaképes-korú lakosságának minél nagyobb része rendelkezzen megfelelő munkahellyel és ennek eredményeként a megélhetést biztosító jövedelemmel. Ezáltal javul a foglalkoztatási arány, és csökken az inaktivitás.”
A megye fejlesztésének specifikus céljai	
2. Tematikus specifikus cél: Piacképes tudást biztosító képzési struktúra és a lakosság készségeinek fejlesztése	A hatékonyan szervezett, mindenki számára hozzáférhető, esélyegyenlőséget biztosító középfokú oktatási rendszer kialakítása és gazdaságos működtetése, melyben a tanulók számára mind fizikai, mind tartalmi értelemben elérhetővé válnak a korszerű oktatási szolgáltatások a megye társadalmi és gazdasági felzárkózásának egyik alappillére. Erre építve – követve a munkaerőpiac igényeit és folytatva az e téren már megtett, de még messze nem elégséges beavatkozásokat – szükség van az iskolarendszer szerkezeti anomáliáinak kiküszöbölésére, ez által felszámolva az egyes szakmák esetében már kialakult munkaerőhiányt, és a pályakezdőket sújtó munkanélküliséget, egyben gátat vetve a speciális szakértelemmel rendelkezők elvándorlásának.
4. Tematikus specifikus cél: Közösségfejlesztés és a hátrányos helyzetű népesség-csoportok társadalmi integrációjának elősegítése	„A hátrányos-helyzetű társadalmi csoportok integrációjához elsősorban az érintettek képzettségi szintjét kell javítani (középfokú szakmai oktatás, kollégiumi rendszer, specializált szakképzési irányok), mely segíti a hátrányos-helyzetű rétegek megjelenését a munkaerőpiacon, valamint az elhelyezkedési esélyeinek növelését.

¹¹ Somogy Megye Területfejlesztési Programjához (2014-2020), Somogy megyei Önkormányzat 2013.

5. Tematikus specifikus cél: Az infrastrukturális elemek fejlesztése, kiépítése, a szolgáltatási intézményrendszer megerősítése	„A megye társadalmi, közvetve gazdasági fejlődése érdekében cél a humán erőforrások fejlesztését is igénylő, a térségi humán közszolgáltatások (közoktatási, kulturális, egészségügyi) és szociális ellátások elérhetőségének javítása. Ennek érdekében szükség van elsősorban a középfokú oktatási infrastrukturális beruházásainak a támogatására oly módon, hogy a perifériákon elhelyezkedő, jellemzően hátrányos helyzetű csoportok által lakott térségekben is jó minőségű szolgáltatások legyenek elérhetők.”
Somogy megye területi célkitűzései	
a.) Vidéki térségekben lakók életminőségének javítása, területi különbségek mérséklése	A vidéki térségek fejlesztése a városoktól, funkcionális várostérségektől eltérő, integrált beavatkozást igényel. Csak és kizárólag komplex – munkavégzéssel, önfoglalkoztatással, önellátást elősegítő gazdálkodással és szakképzéssel együtt járó – programok javíthatják a vidéki térségekben, rossz életkörülmények között élő hátrányos helyzetű társadalmi rétegek helyzetét.
b.) Járasközpontok, városok funkcióinak megerősítése	„A vidéki térségek további leszakadását mérsékelni, illetve megállítani igyekvő célkitűzés elérését támogatandó kiemelt szerepet kapnak a vidéki térségközpontok, így Csurgó is és szolgáltatásaik révén kiszolgálói kell, hogy legyenek a vonzáskörzetük településeinek.” „A gazdasági funkciók erősítése mellett, azzal párhuzamosan szükséges a minőségi oktatáshoz való jobb hozzáférés biztosítása.”
A megye fejlesztésének horizontális céljai	
a.) A különböző társadalmi csoportok esélyegyenlőségének megteremtése	- a pályakezdő fiatalok életminőségének és munkaerő piaci esélyeinek javítása; - roma emberek életminőségének és munkaerő piaci esélyeinek javítása; - más hátrányos helyzetű csoportok (pályakezdő, tartósan munkanélküli) munkaerőpiaci és társadalmi esélyeinek javítása stb. „
Prioritások és intézkedések	
4. prioritás: A lakosság képzettségi szintjének javítását célzó fejlesztések támogatása 4.3. intézkedés: Az alap- és középfokú oktatás színvonalának növelése	„Az intézkedés célja olyan minőségi és hatékony oktatási és nevelési környezethez való egyenlő hozzáférés megteremtése, mely a versenyképes tudás megszerzéséhez szükséges ismeretek, alap- és kulcskompetenciák megszerzését szolgálja. Ennek feltétele, olyan szerves környezet biztosítása, melynek kialakítása során maximálisan figyelembevételre kerülnek a nevelés és oktatás megújuló szakmai-tartalmi követelményei, valamint a tanulók valós igényei. Az intézkedésben megvalósuló tevékenységek elősegítik a hátrányok kompenzálását, az integrációs nevelés és oktatás megvalósulását - kiemelten a megye hátrányos helyzetű csoportok és romák által nagy arányban lakott településein

	-, a befogadó nevelést és oktatást, az iskolai kudarcok megelőzését és csökkentését, a sikeresség és tehetség kibontakoztatását, új módszerek bevezetését, a tanári szakmai felkészültség növelését.”
6. prioritás: A helyi közösségek megerősödését és a helyi értékek megőrzését szolgáló fejlesztések támogatása 6.1. intézkedés: A periférikus térségekben az elszegényedés megállítást és a munka világába történő reintegrációt szolgáló, helyi és térségi adottságokra épülő élőlátás igényes tevékenységek támogatása	„A prioritás célja a helyi közösségek egészséges összetételének javítása, a foglalkoztathatóság növelése, a periférikus területeken és társadalmi csoportokban élők megélhetésének és munkához jutásának támogatása. További cél a helyi identitástudat, a társadalmi kohézió és integráció elősegítése...” Intézkedésen belül támogatható tevékenység: „Társadalmi szemléletformáló akciók, programok megvalósítása. A szociális, egészségügyi, oktatás-nevelési, és kulturális területeken dolgozó szakembereket érzékenyítő tréningek megvalósítása „
7. prioritás: Térségi jelentőségű szolgáltatások és infrastrukturális rendszerek fejlesztése, valamint településfejlesztés 7.6. intézkedés: A szociális alap- és szakszolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások, valamint az óvodai ellátás infrastruktúrájának, és a szolgáltatások minőségének fejlesztése, a hozzáférés javítása	„<i>Humánerőforrás szakmai fejlesztése, intézmények közötti együttműködések</i>” Kapcsolódás: - A települési/térségi életminőség javítása, a vidék megtartó képességének fejlesztése, valamint az ezzel kapcsolatos disszemináció támogatása

3.2 A Csurgói járás jelenlegi helyzete és lehetőségei

A lefolytatott interjúk alapján a Csurgói járás jelenleg rendkívül hátrányos helyzetben van, s egyesek véleménye szerint nehéz ezen változtatni. A településen elég magas a munkanélküliség, a foglalkoztatottság terén nehéz megfelelő végzettséggel, gyakorlattal és szakmai tapasztalattal rendelkező munkaerőt találni, jellemző a képzett fiatalok elvándorlása, a szakképzetlen munkavállalók nehezen találnak megfelelő munkát – számukra sok esetben a közmunka jelenti az egyetlen járható utat.

A térség infrastrukturális ellátottsága rossz, a beszállítási lehetőségek a közlekedési lehetőségek, s az utak rossz állapota miatt szintén rosszak. A megkérdezettek véleménye szerint a Csurgói járás a rossz közlekedés és megközelíthetőség miatt kiesik az ország vérkeringéséből. Részben utóbbinak is köszönhetően a befektetők azt elkerülik, új vállalkozások nem jönnek létre. Vélemények szerint nagyobb cég megjelenése – amely felszívna a munkanélküliséget – nem várható, mely a képzetlen munkaerő magas arányából is adódik. A meglévő cégek stagnálnak, vagy sorvadnak – nem prosperálnak –, s egymás megrendeléseiből próbál megélni, fennmaradni. A faipar és fémipar – melyek nagy múlttal rendelkeznek a térségben –, vesztett fényéből, a mezőgazdaságban rejlő potenciál nincs kihasználva.

A helyi munkaerő képzettségi szintjét érintő problémák megoldását a szakképzés minőségének javításában látják, a gazdaságfejlesztés irányát illetően, kitérési utakat tekintve számos elképzelés alakult ki. A cégek egy része szerint az ipari termelés stabilizálására, új vállalkozások – egyben munkahelyek – teremtésére lenne szükség, a népesség jelenlegi képzettségi szintjének növelésével, életszínvonalának javításával, vásárlóerejének fokozásával párhuzamosan. Ezen elképzelés szerint csupán az ipari felemelkedéssel összhangban lehet a turisztikai fejlődés pozitív hatásaira, beruházások

megjelenésére számítani. A másik fő elképzelés a turizmus fellendítésében lát némi reményt a múltban elindult fejlesztéseknek köszönhetően, eszerint a térségben a határ közelsége, s természeti adottságok kihasználása sok potenciált rejt magában – lehetőségként említették meg többek között a Dráva bekapcsolását is a turizmusba. A térség felzárkóztatását elősegítené továbbá a megkérdezettek szerint az Unió források hatékonyabb felhasználása, a megközelíthetőség javítása – autópálya továbbépítése, közlekedési utak javítása.

Oktatás, hiányszakmák, munkaerőigények

A Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottság feladatkörébe tartozik, hogy évről-évre meghatározzák a területükön működő gazdasági társaságok igényei alapján a hiányszakmákat és ezeket a szakképző intézmények felé továbbítják. 2016/2017-ben országosan hiányszakmának voltak tekinthetőek:

- ács
- asztalos
- villanszerelő

Ezek a szakmák szinte valamennyi megye esetében megjelennek.

Somogy megyében jelenleg hiányszakmának tekinthetőek az alábbiak:

- ács
- villanszerelő
- ipari gépész
- bádogos
- elektronikai műszerész
- gazda
- gépi forgácsoló
- ápoló

„A hiányszakmák kezelését a szakképzési rendszer irányított működtetését szolgálja a Kormány 297/2015.(X.13) számú rendelete, mely többek között szabályozza azt az ösztöndíjrendszert, mely a szakképzésben részt vevő diákokat támogatja, ha olyan szakmák elsajátítását vállalják, mely hiányszakmának tekinthető az adott megyében. Az ösztöndíj mértéke a 2016/2017-es tanév esetében havi 10.000Ft-tól 30.000 Ft-ig terjed a tanulmányi eredmények függvényében.”¹²

Az Európai Bizottság is meghatározta 2016-ra azokat a foglalkozáscsoportokat, melyekben hiány mutatkozik munkaerő terén Magyarországon. Ezek az alábbiak:

- Üzemi és gyári gépkezelő
- Értékesítés
- Szociális és egészségügyi szolgálat
- Vendéglátás
- Takarítás, otthoni kisegítők
- Teherautó-sofőr
- Bányászat, kőfejtés
- Egyéb szolgáltatás
- Targoncakezelő

Az EU többi tagállamában a legkeresettebb szakmák az alábbiak:

- Szociális - egészségügyi szolgálat
- Technikusok és segédmunkások
- Egyéb szolgáltatás
- Értékesítés
- Kézművesek, kisiparosok

¹² Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottság, Somogy megyei Kereskedelmi és Iparkamara, 2016.

- Banki alkalmazottak
- Elektronikai és telekommunikációs szerelők
- Vendéglátás
- Üzemi és gyári gépkezelő
- Információ és kommunikáció-technológiai szakemberek

Jól látszik, hogy a szociális és egészségügyi terület az, ahol hasonlóság van a két területi egység viszonyában.

A Somogy megyében, a Csurgói járás településein elérhető álláshelyekre vonatkozó információk gyűjtésének egyik leghatékonyabb – bár korántsem teljes körű vagy reprezentatív – módja az interneten publikált álláshelyek feldolgozása. Elemzésünk kiterjed az egyik legismertebb állás kereső portálon¹³ elérhető információk vizsgálatára, ill. a közigazgatásban kötelezően meghirdetett álláshelyek¹⁴ számbavételére.

A www.profession.hu állás kereső portálon elérhető álláshelyek száma a lekérdezéskor Somogy megyét szűrőfeltételként beállítva kerestük, ezen belül csak egy álláshely szerepelt a konzorcium településeihez kapcsolva. (A meghirdetett álláshelyek jelentős része nem volt kapcsolható egy konkrét településhez.)

3.3 Bejelentett álláshelyek alakulása

További Internetes álláshely források

A térségben található álláshely térkép 2018.09.19-én, nyilvános internetes forrásokból lekért adatok alapján készült az alábbi weboldalak kínálatának áttekintésével:

- Nemzeti Foglalkoztatás Szolgálat: <https://nfsz.munka.hu>
- Jobinfo.hu Szolgáltató Kft.: <https://www.jobinfo.hu>
- Jobline.hu.: <https://jobline.hu>

A vállalkozások véleménye a munkaerő utánpótlásról

- A vállalkozások döntő többsége jelenlegi helyzetét stabilnak ítéli meg, létszámváltozások csupán egy cég esetében várhatóak – a termelőkapacitás modernizálásából és bővítéséből, technológiai korszerűsítés folyamányaiból adódóan. A megkérdezettek elmondása szerint, ha a piaci viszonyok engednék, akár több munkavállaló foglalkoztatását is fontolóra vennék, egyelőre a cégek legfontosabb célja azok jelenlegi munkaerejének megtartása.
- A vállalkozások által említett legfőbb, számukra komoly gondokat okozó problémaforrás a szakképzett munkaerő hiánya, az öregedő dolgozók utánpótlása, a fiatal munkavállalók hiánya, továbbá a megfelelő motiváltsággal és munkavállalói magatartási mintákkal rendelkező munkaerő megtalálása.

A térség feltérképezése keretében szempont volt vizsgálni a megjelenő (élő) munkaerőigényeket is a térségben. Itt csak a térség munkaadói által hirdetett állás kínálatot jelenítettük meg, tekintettel arra, hogy nehéz és szubjektív lenne annak lehatárolása, mely munkaerő-piaci vonzások terjednek e térségig. Mindezek ellenére az is megállapítható, hogy térségi állás keresőként keresve a megjelenő hirdetések között nagyon jelentős arányt képviseltek a Nagykanizsai munkahelyek, de természetesen jelentős számban megjelentek szomszéd járási, illetve kisebb számban Kaposvári hirdetések is.

A munkaerő-piaci információáramlás hiányosságait az mindenképpen jelzi, hogy az állásajánlatokat adott pillanatban csak az internetes piaci hirdetőknél lehetett elérni. Az NFSZ-nél hivatalosan bejelentett állásajánlat adott időpontban nem volt. Valószínűleg ez időszakosan eltérő képet mutat, azonban több

¹³ Forrás: www.profession.hu nyilvános elérhető adatok, a lekérdezés időpontja: 2018. június

¹⁴ Forrás: Belügyminisztérium – Közsféra Állásportálja, <https://kozigallas.gov.hu/publicsearch.aspx>, a lekérdezés időpontja: 2018. június

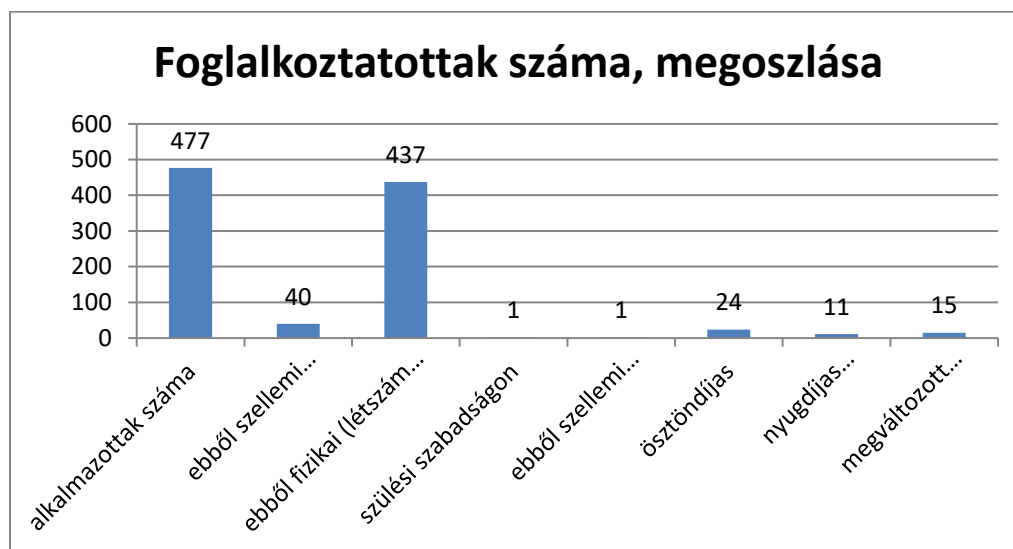
munkaáltató elmondásában megjelent az, hogy bár szoktak egyeztetni a helyi munkaerő-piaci osztállyal, a kapcsolatuk jó, de „nem szokták” bejelenteni az állásajánlatokat. Főként a kevésbé kvalifikált állások estén jelentős probléma ez, hiszen míg a fiatalok, és a tanultabb réteg már napi szinten alkalmazza az internetes keresést, a kevésbé iskolázott, vagy az idősebb munkavállalók azon nem képesek keresni. A kereslet-kínálat találkozása ebben a helyzetben sajnálatos módon eléggé leszűkült csatornákon képes csak egymásra találni. Feltétlenül indokoltnak látszik ezen a területen előrelépést tenni.

Ennek mindenképpen a terepe lehet Kolping Nagyváthy János Szakgimnázium és Szakközépiskola pályaeirányítási tevékenységének.

4. A munkaerő-piaci helyzetet bemutató feltáró jelentés

4.1 A kérdőíves felmérés eredményei

Az interjúban résztvevők szervezeti formája egy egyéni vállalkozó kivételével korlátolt felelősségű társaság, a legnagyobb létszámban foglalkoztatott állománycsoportjuk pedig a szakmunkás a felmérés szerint. Látható, hogy az általuk összesen foglalkoztatott létszámnak több mint 90 %-át teszi a fizikai munkakörben alkalmazottak száma, közfoglalkoztatottak bevonása nem jellemző.

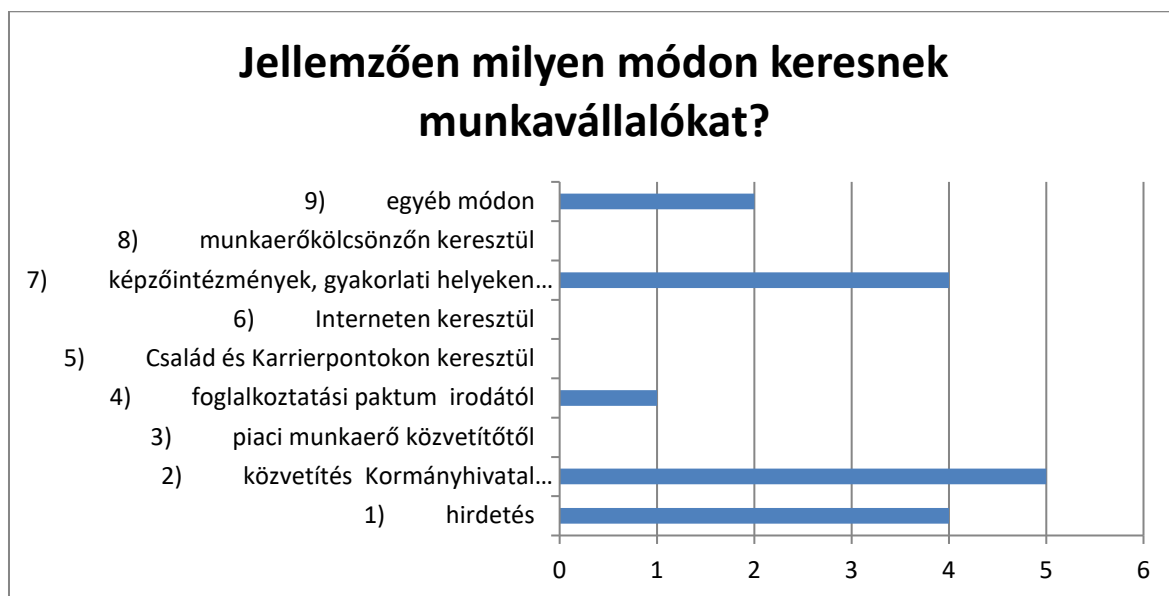
A vállalkozások általában kiterjedt kapcsolatrendszerrel és partneri körrel rendelkeznek –jellemzően nyitottak minden kapcsolat, megrendelés irányába, határon innen és túl egyaránt. Általános hozzáállás, hogy a vállalkozások elsősorban határon átvélő kapcsolataik igényeihez igyekeznek igazodni – a megkérdozettek külföldi kapcsolatokkal rendelkeznek

A foglalkoztatottak képzési szintjét tekintve egybehangzó véleményként jelenik meg a vállalkozások részéről, hogy az rendkívül alacsony, valamint, hogy a munkaerő-piaci kereslet nincs összhangban a kínálattal. Utóbbit erősen meghatározza a térség öregedő demográfiai szerkezete. Képzettség szempontjából túlkínálat jellemző szakképzetlen munkaerőből – akik számára a meglévő vállalkozások nagy része nem képes megfelelő munkát biztosítani –, míg a szakképzett munkaerő csekély mértékben van jelen. *Igazán jó szakemberből nincs sok, pedig arra nagy szükség lenne.*

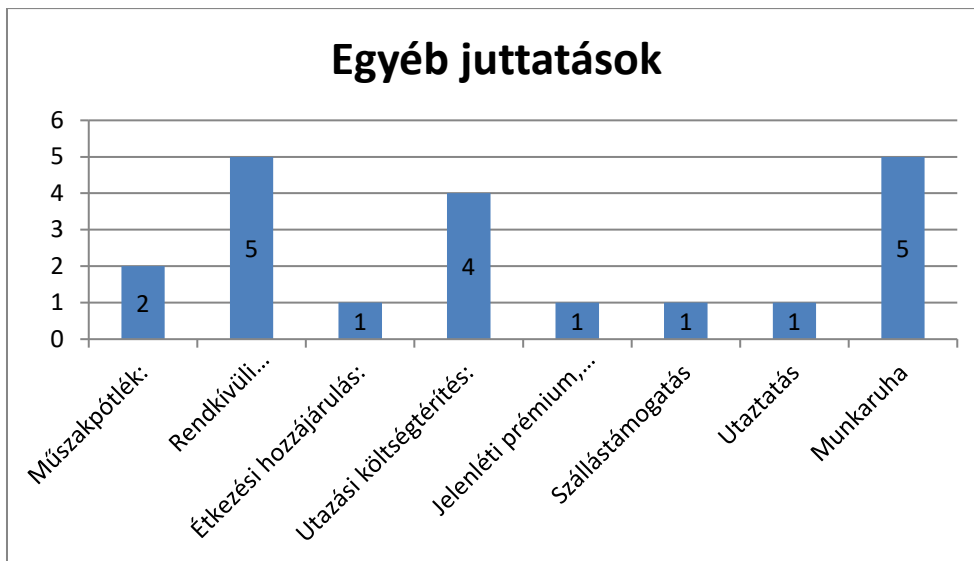
Utóbbiaknak köszönhetően a térségben kimondottan nehéz megfelelő végzettséggel, gyakorlattal és szakmai tapasztalattal rendelkező magasan képzett felsőfokú végzettséggel rendelkező szakembert, vezető beosztású munkatársakat találni. A vállalatok által foglalkoztatott munkavállalók döntő többségükben a környékbeli településekről vagy Csurgóról járnak be dolgozni, a bejárók általában 5-40 km kiterjedésű körből érkeznek, arányuk akár a cég által foglalkoztatottak 50%-át is elérheti. Az ingázás

természetesen nem csupán a járás dolgozó népességét érinti, hanem sok esetben az iskolába járó fiatalokat is.

A térségben jellemző további kulcsfontosságú probléma, hogy nem működik jól a munkaerő megfiatalításának folyamata, s egyben a térség népességmegtartó ereje is gyengének bizonyul: a helyi munkaerő átlagos életkora növekvő tendenciát mutat, a meglévő, jól bevált foglalkoztatottak „kiöregszenek”, mely folyamatok ellenpontozására nincs elegendő mennyiségű, megfelelő tapasztalattal rendelkező fiatalokból álló utánpótlás. Utóbbi okaként egyrészt a piacképes szakképzések hiánya került említésre, hogy sok esetben a fiatalok nem megfelelő tudással, gyakorlattal és kompetenciákkal kerülnek ki az oktatási rendszerből. A megkérdezettek szerint a fiatalok motiváltságával is időnként problémák adódnak, továbbá fokozottabban jellemző rájuk az elvándorlás is – külföldre vagy nagyobb városokba, ahol az infrastruktúra s a megélhetés jobban biztosított.

A megkérdezett cégek összesen 44 munkahelyre keresnek munkavállalót (ez majdnem 10 %-a az összes foglalkoztatottnak), a keresés módja viszont elég eltérő, legtöbbször a járási hivatal Foglalkoztatási Osztálya közvetítését veszi igénybe, ezt követően a képzőintézmények és a gyakorlati helyek megkeresése található. A legnagyobb számban a szakiskolát végzettek és a 0,5-1 év munkatapasztalattal rendelkezők vannak a keresettek közt és a speciális kompetenciát (nyelvtudás, digitális írástudás, jogosítvány stb.) nem igényelnek, viszont határozatlan idejű munkaszerződést kínálnának nekik. Számunkra a munkabérem felüli jutásoknál a következőket kínálják még:

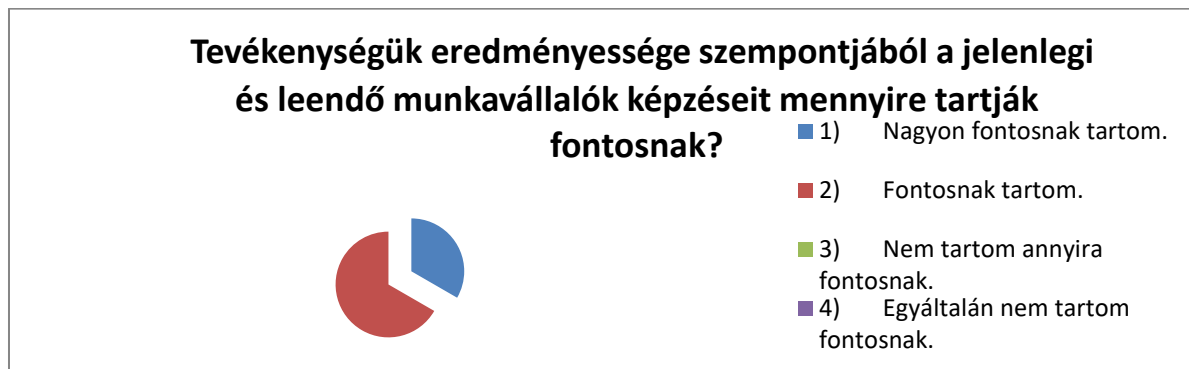
Látszik, hogy a hegesztő és mezőgazdasági gépész szakmákban is foglalkoztató cégeknek nem a térségben tapasztalt általános munkaerőhiány okozza a legnagyobb problémát, hanem a megfelelően képzett, kellően tapasztalt és motivált munkaerő megtalálása. Ez nagy lehetőséget adhat a csurgói Kolping Nagyváthy János Szakgimnázium és Szakközépiskola kibocsátott végzősei számára.

A vállalkozások a munkaerőhiányt eltérő módon kezelik. Amely cégek esetén van rá mód – képzésekkel egybevágó cégprofil – ott a vállalkozások a szakképzett munkaerőhiányt döntően szakközépiskolákkal történő együttműködések révén próbálják enyhíteni: motivált diákok foglalkoztatásával, nyári gyakorlati lehetőségek biztosításával. Azonban az interjúk tanulságaiból kiderül, hogy a tehetséges, fiatal munkavállalók megtartása igencsak nehéz feladat, s csupán ritkán fordul elő a gyakori elvándorlás miatt. Sok esetben az adott munkakörök elvégzéséhez szükséges betanítást a cégek vállalják, a fiatal munkaerőt önköltségen képzik ki, illetve jellemző az is, hogy a dolgozók a szükséges ismereteket kialakuló gyakorlat alapján, munka közben szerzik meg.

A megkérdezettek szerint a legnagyobb kihívást, nehézséget a munkaerő gazdálkodásukban a munkavállalók motiválása, ösztönzése és a cég iránti elkötelezettség növelése jelenti és csak ezt követi a megfelelő szaktudású és tapasztalatú szakmunkások toborzása.

A versenyképesség megőrzése érdekében a bérek növekedése mellett a rugalmas foglalkoztatási formák alkalmazását is lehetőségnek tartják, de ugyancsak fontosnak tartják a munkavállalók képzését.

A munkavállalók szakmai felkészítését többségében belső képzések szervezésével és külső képzőintézmények megbízásával végzik el, a csurgói Kolping Nagyváthy János Szakgimnázium és Szakközépiskola számára is lenne itt lehetőség, hogy az iskolarendszerű képzések mellett a felnőttképzésbe, továbbképzésbe is bekapcsolódjon.

Arra a kérdésre, hogy amennyiben a hegesztő és mezőgazdasági gépész szakmákban indulna hiánypótló képzés, a végzett munkavállalókat foglalkoztatná-e, minden munkáltató igennel válaszolt. Ehhez kapcsolódóan arra a kérdésre leendő képzés során gyakorlati helyet tud-e biztosítani a résztvevőknek, szintén mindenki igennel válaszolt.

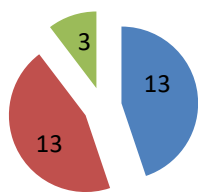
Vannak-e olyan munkakörök az Ön cégénél, amelyek betöltése nehézségbe ütközik?

- 1) igen
- 2) nem

Mivel többségüknek van olyan munkakör amelyiknek a betöltése problémát jelent, így megkérdeztük azt is a válaszadóktól, hogy a milyen tudású munkatársakra lenne szüksége az érintett munkakörök betöltéséhez, illetve, hogy mi lehet az oka a munkaerőhiánynak:

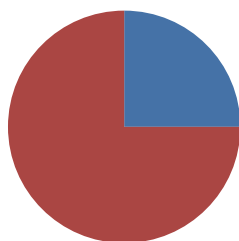
Kérjük, sorolja fel ezeket a munkaköröket, valamint jelölje meg, hogy mi a legfontosabb oka a munkaerőhiánynak:

- Szakképzettség hiánya
- Gyakorlat hiánya
- Kompetenciák hiánya

A válaszadók egyöntetűen azt nyilatkozták, hogy hajlandóak együttműködni a képzőintézménnyel és/vagy munkaügyi központtal a képzési program kialakításában, finanszírozási szempontból viszont a támogatott képzéseket részesítenék előnyben, azokon belül is főleg a betanító jellegű és a szakmunkásképzéseket igényelnék.

Nevezze meg konkrét képzési igényét!

- betanító jellegű képzés
- szakmunkás képzés
- nyelvi képzés
- számítástechnikai képzés
- szakmai továbbképzés
- kompetenciafejlesztő képzés

Arra a kérdésre, hogy foglalkoztat-e jelenleg megváltozott munkaképességű hátrányos helyzetű célcsoportba tartozó munkatársat? (megváltozott munkaképességűek, pályakezdők, idősek, közfoglalkoztatásban résztvevők, nemzetiségiek, etnikumok stb.) a többség válasza az volt, hogy nem talál megfelelő személyt ehhez. A válaszadók egyharmada venne igénybe külső szolgáltatást hátrányos helyzetűek foglalkoztatásának elősegítésére.

Az elmúlt időszakban a megkérdezett vállalkozások több mint fele vett már igénybe valamilyen foglalkoztatási támogatást, ahol erre nem került sor, ott a fő okot többnyire a cégek profilja szolgáltatta, avagy, hogy nem tudnak megfelelő munkakört biztosítani a munkavállalók számára.

4.2 Az interjúk főbb megállapításai

A felmérés keretében a csurgói Kolping Nagyváthy János Szakgimnázium és Szakközépiskola, a Nagybajomi Kolping Katolikus Szakközépiskola és Kollégium, a Somogyi Kereskedelmi és Iparkamara, továbbá Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Somogyi megyei szervezetének képviselőivel került sor interjúk felvételére.

Az interjúk 2018 októberében kerültek lefolytatásra Csurgón illetve Kaposváron.

Amit mindannyian kiemeltek, hogy véleményük szerint nagymértékben mozdulhatna el pozitív irányba a helyi munkaerő-piaci helyzet a munkahelyi képzések és átképzések számának növelésével, mivel nagyon sok az alkalmazottak között azoknak a száma, akik még az általános iskolát sem végezték el. Viszont a munkáltatók nem szívesen küldik képzésre alkalmazottaikat, mert az új végzettséggel a dolgozók nagy valószínűséggel új munkahelyet fognak keresni, kedvezőbb feltételekkel.

Az iskolákból kikerülő diákok legnagyobb meglepetései a gyakorlati helyeken, majd később az első munkahelyeken a legtöbbször abból fakadnak, hogy más elképzeléseik vannak arról, hogy mit jelent egy munkaeszközre vigyázni, hogy hogyan kell a konfliktusokat kezelni és a kritikákat fogadni, mint ahogy az a munkahelyeken működik.

Komoly problémaként említették a kivándorlást. Hiába folyik szakképzés az adott szakmákban, azok a gyerekek és középkorúak, akik valóban a szakmájukban szeretnének dolgozni, sok esetben a külföldi munkavégzés mellett döntenek, mivel mindegy, hogy itthon milyen jól fizetnek egy adott szakmában, azt a külföldi keresetek mindig felülmúlják. Így továbbra is marad itthon a munkaerő-hiány.

A szakképzések továbbra is – mint a képzések általában – csak lekövetni tudják az igényeket, holott egy ideális helyzetben a résztvevők és a munkaerőpiac szereplőinek egyeztetésével sokkal inkább össze lehetne hangolni az elvárásokat, és ha a képzéssel nem is lehetne közvetlenül kielégíteni a felmerülő igényeket, de azokat egy szorosabb együttműködéssel a jelenleginél hatékonyabban lehetne támogatni.

Bár a duális képzés működik, de sok esetben korlátozott az együttműködés a partnerek között. Az iskolában a szakmához tartozó ismereteket a lehető legszélesebb körben igyekeznek átadni a gyerekeknek, míg a gyakorlati helyeken leginkább csak az ott zajló konkrét munkafolyamatok rejtelseibe avatják be őket.

Nagyon fontos lenne, hogy a gyerekeknek már az óvodától kezdve lehetőségük legyen különböző szakmák megismerésére, és ez folytatódjon az általános iskolában is. Ezzel pótolható lenne az a lehetőség, ami korábban magától adódott, amikor a szülők és nagyszülők szakmájával a gyerekek már otthon megismerkedhettek és tisztába kerülhettek. Így talán kevesebb lenne közülük az, aki csupán kényelmi szempontok alapján választ középiskolát, miszerint közülük melyik van a legközelebb.

Álláskeresők esetében nagy segítség lenne az a korábbi gyakorlat, miszerint ha a Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztályának kínálatán kívül talált az álláskereső olyan képzést, melynek elvégzése után bizonyítottan munkát tud majd vállalni, úgy esélye volt egyéni mérlegelés után a tanfolyam elvégzéséhez szükséges támogatás elnyerésére.

Ugyancsak fontos lenne, hogy a munkáltatókat központilag ösztönözzék különböző támogatásokkal, járulékkedvezményekkel abban az esetben, ha atipikus formában hajlandók munkavállalókat alkalmazni, ugyanis így egy olyan rétegből (jellemzően kisgyereket nevelő szülőkből) tudnának meríteni, mely jelen pillanatban túlnyomó részt kiszorul a munkaerő-piacról. A megkérdezettek szerint a foglalkoztatást a járásban elsősorban a rugalmas foglalkoztatási lehetőségek bővítésével lehetne növelni. Ezt segítenék a munkahelyi képzések/átképzések és csak harmadikként említették az esetleges bértámogatást.

Az is fontos lenne, hogy a gyerekek alapvető, később a szakmai képzések során készség szinten használandó tudása biztos alapokon nyugodjon, mert elfogadhatatlan, mikor konkrét példa hozható fel arra, hogy egy szakképző iskolában egy teljes 9. évfolyamot fel kell zárkóztatni matematikából.

Végül fontos lenne, hogy a központi döntések a lehető legtöbb szempontot figyelembe véve, átgondoltan szülessenek meg. Így nem fordulhatna elő, hogy egy – alapvetően lányok által választott – fodrászképzést egy olyan épületbe teszik, ahol amúgy építőipari képzés folyik, ezt a lányos szülők nem tolerálják.

A Somogyi Kereskedelmi és Iparkamara csurgói képviselője szerint a munkáltatók lejjebb adták elvárásaikat a korábbiakhoz képest. Kénytelenek voltak többek között azt tudomásul venni, hogy mivel a gyakorlati helyeken a munkához való nem megfelelő hozzáállás következmények nélkül marad, így a gyerekek alkalmazásakor legtöbbször a szabályok alapos ismertetésével kell kezdeni az együttműködést. Célszerűnek látnák, hogy a pályaorientációs tevékenységek a kamara kezében legyenek. Úgy tűnik, hogy a képző intézmények partnerek abban, hogy pályaorientációs programokkal szólítsák meg a gyerekeket. Fontosnak tartja ezt a témát, mivel úgy veszi észre, hogy a szakmák becsülete kezd elveszni.

A Kolping Nagyváthy János Szakgimnázium és Szakközépiskola iskola igazgatója elmondta, hogy a horvát testvériskolai kapcsolatban a csurgói diákok közül az út során a hegesztő szakosok gyárlátogatáson kívül műhelymunkán vesznek részt, valamint saját termékeket készítenek, melyekből kiállítást hoznak létre és közönségsvacat alapján döntenek a nyertesről. A gyerekek megtapasztalhatják a két ország duális képzése közti különbséget. A horvátországi partnerek már többször rácsodálkoztak arra, hogy a magyar gyerekek gyakorlati tudása mennyire más alapokon áll, mint náluk. Erre jó példa volt, mikor a búcsúesten a gyerekek a saját maguk által kigondolt, megtervezett és elkészített grillezón készítették el a vendégváró fogásokat.

A mezőgazdasági gépészek 2x1 hétig tartózkodnak a testvériskolában. Így alkalmuk van több mezőgazdasági folyamatot is megfigyelni. A legnagyobb különbség a két iskola között, hogy míg Horvátországban a kisüzemi, parasztgazdaság jellegű termelésben mélyülhetnek el a gyerekek, addig Csurgón a nagyüzemi gazdálkodásba tanulhatnak bele.

Az igazgató egyik fő célja, hogy az iskola felfejlesztésével elérje, hogy a gyerekek valóban piacképes tudást szerezhessenek. Ezzel párhuzamosan a duális képzés lehető leghatékonyabbá tétele érdekében bízik abban, hogy a gyakorlati helyek idővel intenzívebben összehangolják a gyerekeknek adott feladatokat az iskolában aktuálisan tanultakkal, hogy a diákok a gyakorlatban valóban találkozhassanak az éppen aktuálisan tanult elméleti anyaggal.

Az ajánlott munkáltatók listája a diákok és az iskolák számára a gyakornoki képzéshez

A vállalatok munkaerőigénye és a szakmai tudás iránti szükséglete felmérésének alapján az intézményeknek szemléltettük, hogy a fiatalok mely szakmákban helyezkedhetnek el, és hogy célszerű olyan képzési (főleg duális) programok irányába terelni őket, amelyek iránt kereslet mutatkozik a régióban, és amelyek később előreláthatóan álláshoz juttatják őket.

A térségben ajánlott főbb munkáltatók:

Dynamic Csurgó Kft,

Csurgó Faipari Kft (Cs-Fa),

Csurgói Rétesgyártó Kft,

Csurgó-Coop Zrt.,

AS-Foods Kft,

SEFAG Zrt.

Iharosi Erdészeti,

Metallux Zrt,

Gyékényes Mezőgazdasági Zrt,
Agros-Szoforg Kft,
Csurgói Zrínyi Mezőgazdasági Zrt,
Metnix Kft,
Erdőtrans Kft.,
Csicsó PIG Kft.,
Pádpusztá Kft.
Sportcsarnok Kft,
Solanum Kft,
Vilkor Ipari és Kereskedelmi Kft,
Müszol Kft,
Maronics Üzletház,
Korontos Építőipari Kft,

5. Felhasznált irodalom

- Munkanélküliek és foglalkoztatottak számának alakulása, KSH, 2017
- Somogy megyei Területfejlesztési Konceptió - Helyzetfeltáró munkarész, 2012
- Pályaválasztás, szakmaválasztás 2017, Somogyi Kereskedelmi és Iparkamara, 2017
- A Somogy Megyei Önkormányzat 2014-2019. évre szóló gazdasági programja, 2015
- Somogy Megyei Foglalkoztatási Paktum, Megvalósíthatósági tanulmány, 2017
- Somogy megye foglalkoztatási stratégiája (2017-2021), 2017
- Somogy Megyei Kormányhivatal: Tájékoztató Somogy megye munkaerő-piaci helyzetének alakulásáról 2018. május, 2018
- KSH Magyarország közigazgatási helynévkönyve, 2017. január 1., KSH, 2018
- A Csurgói járási foglalkoztatási paktum stratégiája 2017.
- Somogy Megye Területfejlesztési Programja (2014-20)